

**Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická**

Formy šivaismu a tantrismu v České republice

Jaroslav Toula

**Bakalářská práce
2008**

Souhrn

Práce je v nována historii šivaismu, tantrismu a tibetského buddhismu v oblastech svého vzniku a rozvoje, následným ší ením na Západ a do eské republiky. Druhá ást práce je v nována popisu konkrétních skupin navazujících na zmín ěné tradice Východu, které p sobí v R. Snaží se hodnotit jejich návaznost na tradice a p ípadné p izp sobení se západnímu sv tu.

Klí ová slova

šivaismus, tantrismus, tibetský buddhismus, sou asná religiozita.

Forms of shivaism and tantrism in Czech Republic

Abstract

The work deals with a brief history of shivaism, tantrism and Tibetan buddhism in areas of their formation and development, resulting spread to the West world and Czech Republic. The second part of the work tries to map concrete groups and their sequence on the traditions, which are actually in the Czech Republic. It tries to review the sequence on th e traditions and their adapting for the West world.

Keywords

shivaism, tantrism, tibetian buddhism

Obsah

Úvod.....	1
1. Šivaismus.....	3
2.1 Postava Šivy.....	3
2.2 Vývoj šivaismu a jeho len ní.....	4
2. Tantrismus.....	9
2.1 Vymezení pojmu tantra.....	9
2.2 Vznik a vývoj tantrismu.....	10
2.3 len ní tantrimu.....	13
3. Tantrický buddhismus.....	15
3.1 Vznik a vývoj tantrického buddhismu.....	15
3.2.1 Tibetský buddhismus.....	16
3.2.2 Tibetského buddhistické školy.....	17
4. Ší ení indických náboženství a buddhismu na Západ a do R	20
5. Jednotlivé šiv. a tantrické skupiny p sobící v R	23
5.1 Sdružení rezonance.....	23
5.2 eská neohumanistická spole nost - Ánanda Marga	25
5.3 Agámická škola USRHS.....	28
5.4 Buddhismus Diamantové cesty.....	29
5.5 Shambhala.....	32
5.6 Karma Dargje Ling.....	33
5.7 Kagyu Samye Dzong.....	35
5.8 Karma Thegsum holing.....	36
5.9 She Drub Ling.....	37
5.10 Ostatní vadžrajánové skupiny.....	38
5.10.1 Rabten hodarling.....	38
5.10.2 Skupiny dzog henu.....	39
5.10.3 Jiné organizace.....	39
5.11 Ostatní skupiny.....	40
5.11.1Tirusabai	40
5.11.2 Satja Saí Bába.....	41
5.11.3 Ostatní „tantrické“ školy.....	41

Záv r.....	42
Seznam literatury	44
P ílohy.....	47

Úvod

Na úvod své práce zabývající se formami šivaismu a tantrismu v České republice bych chtěl osvětlit své pohnutky a motivaci, které mě vedly k zvolení tohoto tématu, a zároveň nastítnit některá úskalí související s touto problematikou.

K zvolení tohoto tématu mě vedly mé osobní sympatie s východními duchovními systémy a některé mylné interpretace a představy o těchto směrech, na které bych chtěl upozornit a pokusit se je alespoň částečně vyvrátit. Například tantrismus se v představách lidí často spojuje výlučně jen s nevázaným sexem a erotikou. V poslední době byla tato mylná představa podpořena mnohými knihami s názvy jako Tantrická kámasútra, Tantrická láska, Umění sexuální extáze, které jsou často bohaté na obrázky obsahující sexuální pozice a návody k zlepšení sexuálního života. K dispozici je dnes také rozsáhlá nabídka kurzů, které ale často tantru zužují jen na nauku rozvíjející prožívání sexu.

V první části práce bych chtěl předložit základ historického pozadí zvolených tradic a nastítnit jejich vývoj v indické podobě i tibetské podobě. Pod pojem tantrismus jsem se rozhodl zařadit i tantrický buddhismus, především tedy buddhismus tibetský, který je v České republice zastoupen. V této práci budu používat zavedených indologických pojmů: šivaismus a tantrismus, i když nejsou zcela přesné a všemi odborníky uznávané.¹

V druhé části práce bych chtěl nastítnit vývoj zájmu o východní duchovní systémy a jejich šíření na Západ a zaměřím se na zkoumání konkrétních „náboženských“ skupin působících v České republice. Pokusím se o zmapování těchto skupin, popis jejich aktivit a návaznost na historické tradice Východu. U vybraných skupin se pokusím o jejich charakterizaci, i když je to u těchto skupin někdy velice komplikované, nebo se často odvolávají k více zdrojům. Dále bych chtěl rozebrat jakým způsobem se odvolávají

¹ André Padoux označuje pojem tantrismus za ryze západní a v kontextu indických náboženství za „nešastný“.

nebo se opírají ze zavedených tradic i škol a zda-li, popřípadě jakým způsobem, je jejich uspořádání a duchovní praxe přizpůsobena západnímu světu.

Když kladnému prostudování všech těchto společností a zhodnocení jejich návaznosti na indickou popřípadě tibetskou tradici by bylo nutné věnovat se nebo absolvovat některé kurzy těchto skupin. A poté podle dostupných pramenů o těchto tradicích zhodnotit jejich návaznost na indickou nebo tibetskou tradici. Pro nedostatek finančních prostředků jsem byl odkázán jen na informace z dostupné literatury a periodik o těchto skupinách, jejich webové stránky a na ochotu těchto skupin poskytnout mi nějaké informace o své činnosti.

Chci bych také vnovat kapitole společností, které se na tantru odvolávají a pořádají velké množství kursů, ale o jejichž autenticitě ve vztahu k tantru existuje mnoho pochybností. Tantra má být v tomto smyslu jen jakousi orientální nálepkou pro sexuální experimentování.

Závěrem bych rád zdůraznil, že závěrem této práce není podávány vyprávějící pohled historie zvolených směrů, ale pokusit se o stručný pohled a vyvrácení některých mylných představ spojených s touto problematikou. Chci bych zde také připomenout, že stoupenci zvolených tradic působí často v malých neorganizovaných skupinkách nebo praktikují samostatně, a proto bude velice těžké zmapovat jejich činnost beze zbytku.

1. Šivaismus

Šivaismus je jedním z proudů indických náboženství, je komplexem a bohatou tradicí len nou do mnoha odlišných skupin. Existuje velká rozmanitost náboženských forem uctívání Šivy (pop. Rudry) od uctívání puránského, extatické bhakti až k vysoce esoterickým formám uctívání v jeho tantrických sm rech. Šivaismus je mén ortodoxní, p ijímá odhalení tantry a erpá inspiraci z „asketismu krema ních polí“.

1.1 Postava Šivy

Šiva pravd podobn existoval na území Indie ješt p ed p íchodem Árij , což dokazují sošky objevené v Harrapp a Mohendžodáru, které ho p ipomínají - tzv. „proto-Šiva“. Podle této hypotézy se Šiva nevyvinul jen z védského Rudry, ale je syntézou neindoevropských a árijských element . Pravd podobn došlo ke splynutí védského Rudry s p edárijským bohem plodnosti, bohem lingamu. Šiva (Rudra) byl p vodn asi okrajovým božstvem védského panteonu, postupn však jeho význam roste. „Jedna z brzkých upanišad Šveta vatara identifikuje Rudru -Šivu s transcendentním absolutnem totožným s purušou a upanišadovým brahmanem.“² V tomto textu vzniklém okolo 5. a 4. století p . n. l. je Šiva popsán jako p í ina vesmíru, jeho tvo itel, udržovatel a ni itel.

„Šiva je bohem dvojnznosti a paradox . Byl popsán Wendy Doniger O'Flaherty jako erotický asketa, plodivý a nijak nerozlišovaný b h, který je sou asn celibátním jogínem praktikujícím strádání v Himalájích. Je t íokým bohem, který tancoval na krema ních polích a který svedl mudrcovu ženu v borovicovém lese. Je divokým asketou se spletenými vlasy a také ideálním rodinným mužem a hospodá em se svou ženou Párvatí a svými syny Ganéšou a Skandou. Zahrnuje v sob všechny protiklady a je dokonce popisován jako polomuž a položena (Ardhanárišvara).“³

² Lopez D. S. (ed.), Religions of India in Practice, Princeton University Press, Princeton, 1999, s. 30.

³ Flood Gavin, An introduction to Hinduism, Cambridge University Press, Cambridge, 1999, s. 150 - 151.

Šiva je uváděn a zobrazován v mnoha formách, které vyjadřují různé jeho zvláštní funkce, jako Mahájogín -Velký jogín, Natarádža- Král tance, hospodá se svou ženou Párvatí představující jeho tvořivou sílu šakti, ve své formě jako lingam a jiných, a je také nazýván různými jmény. „Není to už jen Rudra-Strašný, Šarva-Smrtící, Ugra-Hrozný a Ašani-Hrom, ale i Bhava-Zrod, Pašupati-Pán dobyt at, Íšana-Vládce nebo Mahádéva-Velký boh, Šiva-Milostivý, Šankara-Blahodárný, Sthánu-Právevný, Hara-Ni itel, Bhairava-Dívý.“⁴

Mnoho vlastností a rysů Šivy je odvozeno z bohů védského panteonu, jejichž význam se postupně ztratil a staly se jen okrajovými božstvy. „Oba Šiva a Brahma odvozují své tvořivé atributy od védské postavy Pradžápatiho a od ostatních védských bohů získávají antropomorfní rysy. Od Indry Šiva zdědil svůj falický rys a cizoložství, od Agniho horlivost asketice a vášně.“⁵

1.2 Vývoj šivaismu a jeho členění

První zmínky o uctívání tohoto božstva můžeme nalézt v Patandžalio Velkém komentáři (Mahábhášja) k Paniniho Sanskrtské gramatice (2. st. př. n. l.), kde popisuje vyznavače Šivy, Šiva -bhagavata od něho do zvěstí k železným kopím symbolizující jejich boha (pravděpodobně předchůdce Šivova trojzubce). Veleben je také již v Rg-védě a existují zmínky o první šivaistické asketice v Mahábháratě, avšak rozvoj šivaismu jako jednoho z proudů religiozity Hindů je spjat s puránami.

„Purány zařazují šivaisty do čtyř skupin jmenovitě -Pášupata, Lákulíša, Šáiva a Kapálíka, zatímco Rámanudža v komentáři k Brahmasútre je dělí na -Šáiva, Pášupata, Kapálíka a Kálámukha. Všechny tyto skupiny jsou však obecně zahrnuty mimo védský a puránský systém.“⁶

Šivaistické purány, nejdůležitější z nich jsou Lingapurána a Šivapurána, obsahují téma genealogie, služby jednotlivých kast, astrologie a

⁴ Kol., Bohové s lotosovými ohybami. Hinduistické mýty v indické kultuře tisíciletí, Vyšehrad, Praha, 1986, s. 103.

⁵ O'Flaherty Wendy Doniger, Šiva: The Erotic Ascetic, Oxford University Press, Oxford, 1981, s. 83.

⁶ Flood, 1999, s. 154.

forem uctívání Šivy, z izování lingam v chrámech, askeze a jógy. Prostoupeny jsou také neortodoxním šivaistickým materiálem, ale samy se od těchto neortodoxních a tantrických systémů distancují.

Pášupata je nejstarší šivaistická sekta⁷, pravděpodobně z 2. století n.l. Šivaisticko-tantrická asketická sekta náleží k tradici atimarga. Podle tradice založil sektu v 1.stol. n.l. Lakulíša, který je považován za učitel Šivy. Odvolává se na část Mahábháraty, jediným dochovaným a zároveň nejdležitějším písemným pramenem této skupiny je Pášupata sůtra. Zde razí uctívání naprostou oddanost bohu a jejich cílem je dosažení jednoty s Šivou(Šivalóka). „Škola Pášupata je dualistická nebo pluralistická a zastává názor, že nejvyšší jsoucno a individuální duše jsou odlišné entity a pradávná základní forma materiálního světa.“⁸

Pášupatové měli mnoho podskupin nejdležitější z nich byla Lákula(Lákaulové). Asketové, kteří přijali Pášupata sůtru, ale byli mnohem extrémnější ve své asketické praxi. Ve své askezi napodobovali Šivu tím, že nosili hliněnou lebkou na vrcholu, žebračí misku z lebky, v nich lidských kostí a pomazávali se popelem.

Součástí skupiny Lákula byli i Kálámukhové, kteří působili od 9. do 13. století především v jižní Indii, původně byli v Karnátace.

„Součástí jejich náboženské praxe je sexuální magie, rituální sexuální orgie a extatické stavy. Jejich stoupenci uctívají Rudru, božského stvořitele. Součástí jejich obřadů je zahrabávání se do popela z mrtvol a jeho přidávání do pokrmů, používají i lidských kostí jako ozdobných předmětů a lebky jako nádob. Neuznávají žádné zákazy ohledně jídla a pití, jelikož vše je prý prochnuto esencí Rudry.“⁹

Kálámukhové byli na jihu Indie nahrazeni Lingájtaty (Vírašaiivy), kteří své učení rozvinuli v Andhrapradéši. Založil je ve 12. století Basava a na místo askeze upřednostvovali zbožnost a oddanost. „Lingájtaty jsou nazýváni „nositelé lingamu“, protože každý jednotlivec nosí malý falický symbol kolem

⁷ Pojem sekta je v této souvislosti myšlen ve svém původním významu jako odnož, oddělená část celku, bez jakéhokoli hanlivého významu v jakém je v souvislosti používán.

⁸ Bhandarkar R. G. ,Vaisnavism, Saivism and minor religious, Strassburg : K. J. Trübner, 1913, s. 127.

⁹ Flood, 1999, s. 188.

krku nebo ruky a to je prakticky jediný důkaz jejich víry.“¹⁰ Stavili se proti sociálním konvencím, chrámovému uctívání a ritualizovanému náboženství. Jejich učení je druhem advaitismu, kde Šiva je pokládán za jedinou realitu a každý jedinec je s ním totožný, tuto totožnost však zastírá mája.

„V protikladu k „vyšší cestě“ (atimárga), která měla vést adepta přímo k osvobození, „cesta manter“ (mantramárga) vede k osvobození skrze získání magických sil a užívání si potěšení ve vyšších sv. tech.“¹¹ Uvnitř mantramárgy můžeme nalézt mnoho tradic a rituálních systémů. Všechny tyto tradice uctívají velký soubor textů známých jako Ágamy a Tantry.¹²

Základní naučný systém a rituál poskytuje této „stezce“ Šaiva-siddhánta, která se rozvinula v Kašmíru a také na jihu Indie. „Filosoficky jde o kombinaci upanišadového védántismu se sánkhjovým myšlením, jakýsi pokus o smíření monismu a pluralismu.“¹³ Významným rysem jejího učení je víra ve spasitelskou milost Šivy a možnost dosáhnout intimního spojení se Šivou. Soteriologickým cílem Šaiva-siddhánty, jako i v tšiny indických náboženství, je osvobození z cyklu reinkarnace, které u této skupiny znamená dosažení vševědčnosti a všemohoucnosti jako Šiva.

Další skupinou mantramárgy je Kápálíka, která je asi nejdelší a nejnásilnější systémem „ne-Siddhántovské tradice“. „Její nauka a praxe se vyvíjela na základech Šaiva-Siddhántské ideologie, kterou však radikálně reinterpretovali. Kapálíkové žili na kramářských polích, kde napodobovali svá hrozná božstva¹⁴ a nakládali si je obětováním krve, masa, alkoholu a sexuálními tekutinami z rituální soulože.“¹⁵ Tato sekta vznikla někdy v 6. století na jihu, v 8. století se začala šířit na sever Indie. Uvnitř tšiny tradičních hindů však byla v opovržení a zanikla v průběhu 14. století. Z výjimkou Aghori, zvláště ve Váranasí, kteří udržují zvyky a praxi Kápálíků - jezení

¹⁰ Smart N., The World's Religions, Old Traditions and Modern Transformations, Cambridge University Press, Cambridge, 1993, s. 96.

¹¹ Flood, 1999, s. 158.

¹² Problematiku Tanter a tantry obecně rozeberu podrobněji ve 2. kapitole.

¹³ Werner K., Malá encyklopedie hinduismu, Atlantis, Brno, 1996, s.173.

¹⁴ Tento systém uctíval Šivu v jeho hrozných formách -Bhairava a také bohyni Kálí.

¹⁵ Flood, 1999, s. 165.

z lebek, meditace na krema ních polí a teoretické (ne praktické) provádění rituálu „požívání mrtvol“, z Indie vymizeli.

V kontextu Kápáliky se rozvinula i tantrická tradice Kaula, dle ní se do mnoha podskupin. Západní v této Kauly ovlivnila vývoj Kašmírského šivaismu a jejich nejdůležitější škol Kramy a Triky.

„Krama vznikla zřejmě v severozápadní horské oblasti Svátu a v Kašmíru někdy po začátku 9. století. Její učení systematicky zpracoval Džánanétranátha (asi 850-900).“¹⁶

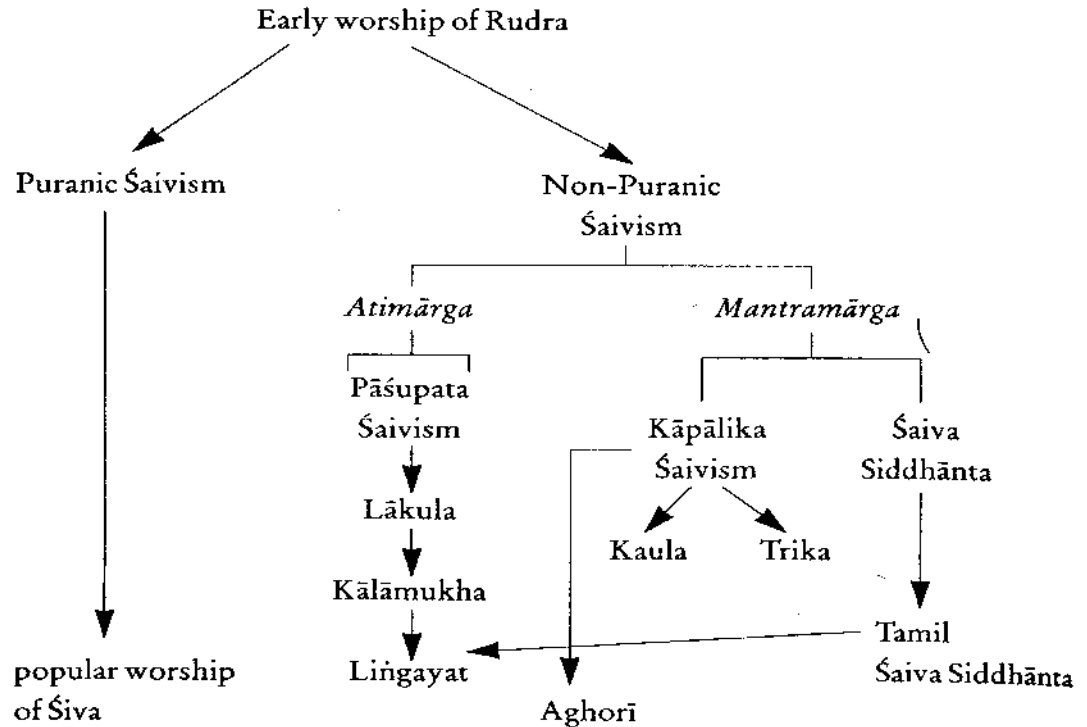
Bohatou teologii rozvinula filozofická škola Trika (triáda, trojice), jejíž hlavní postavou byl Abhinavagupta, který uspořádal existující tantrické tradice do jednotného systému vycházejícího ze šivaistických ágam a založeném na nedualistické filozofii, tak jak je známe dnes. Nejznámějším dílem Abhinavagupty je Tantrólóka (Objasnění tanter). Tato škola se poprvé formovala okolo roku 900. V 11. století s podrobením Kašmíru Muslimy zde šivaismus mizí.

Na jihu Indie se rozvinula tradice Šaiva Siddhanty, která byla ovlivněna tamilským Šivovým kultem vyjádřeným v tamilské bhaktické poezii a vytvořilo se tak „tamilské náboženství“, bhaktický systém stavící se proti kastovnímu rozdělení. „Spisy proti kastám mohou být nalezeny také mezi siddhy (sittáry) tamilskými jogíny, jejichž myšlenky jsou vyjádřeny v Tirumularov Tirumantiramu.“¹⁷

¹⁶ Kol. „Džiny Indie, Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 2003, s. 313.

¹⁷ Flood, 1999, s. 170.

Pro p ehlednost vývoje šivaistických tradic jsem se rozhodl p evzít a uvést rozd lení vývoje G. Flooda.

Vývoj šivaistických tradic¹⁸

P i psaní této kapitoly jsem p edevším erpal informace z knihy G. Flooda An introduction to Hinduism, z publikace K. Wernera Náboženství jižní a východní Asie a knihy Bohové s lotosovými o ima, kol. autor .¹⁹

¹⁸ Ibid., s.152.

¹⁹ kompletní bibliografické údaje v seznamu literatury

2. Tantrismus

Definice tantrismu je jedním ze stále nevyřešených problémů, mezi badateli panuje mnoho nejasností. „Tantrická učení dodnes představují pro západní badatele oříšek, protože jsou asi stoupenci tantry drží své učení v tajnosti a jejich známé texty používají symbolický, nezasvěcení nerosrozumitelný jazyk.“²⁰

2.1 Vymezení pojmu tantra

Sanskrtské slovo tantra znamená doslovně tkadlo, neboli tkalcovský stav, osnova, později nauka, učení, traktát. Etymologie tohoto slova je poněkud složitá a neobjasňuje jeho význam.

„Sám termín tantra vzdoruje jednoznačnému vysvětlení. Používá-li se předpony -tra k označení nástroje, jde o „nástroj“ – ale k čemu? Kořen tan- je mnohovýznamový; může znamenat „natáhnout“, „dosáhnout“, „rozšířit“, rituálně však také „provádět“, a navíc „pojímat“, „rozvést“, ba dokonce i „tkát“. A ještě k tomu je -tra také předponou místní (tatra = tam), takže ani nemusí jít o nástroj.“²¹

Slovo tantra i Tantra také označuje esoterické textové prameny tantrické tradice, které se začaly objevovat pravděpodobně kolem 6. - 7. století n. l., jejich význam je však zastřen užitým symbolickým jazykem, který je nazýván sandhjábhášá i sandhábhášá – „soumravný jazyk“, „zámravný jazyk“. Ten má zneplést původní význam textů nezasvěceným, protože by se pro ně mohli určitě návody stát nebezpečnými a také chránit tuto tradici před zprofanováním.

„Význam tanter je často nejasný a musí být připomenuto, že vznikly v kontextu indického života, ústní tradice a učení guruem. Tantry často považují samy sebe za tajemství, které má být zjeveno jen guruem a s patřičnou iniciací, která má setřít sílu minulých činů. A kolik jsou tantry

²⁰ Fárek M., Učení Svámího Mahésvaránandy, Dingir, 4, 2002, s. 19.

²¹ Zbavitel D., Hinduismus a jeho cesty k dokonalosti, DharmaGaia, Praha, 1993, s. 65.

známy svými sexuálními a protichůdnými prvky v těsně jejich obsahu je mnohem složitější povahy a obsahují široké spektrum témat.“²²

Tantry vysvětlují strukturu rituálů, soubor manter, stupňů zvuku, proces zasvěcení, kosmologii, jógu, příslušné chování, chrámovou architekturu... Nejvýznamnější rysy tantrických jsou: společná struktura rituálů; zpracovaná kosmologická hierarchie; vztah lidského tělo – svět (mikrokosmos – makrokosmos); považují lidské tělo za božské, tělo v sobě zahrnuje polaritu mužského a ženského božstva, jejichž spojení uvnitř těla je symbolickým vyjádřením osvobození.

Dalším zdrojem této tradice jsou Ágamy, které jsou významy i tantry považovány za rovnocenné Védám. „Slovo Ágama, původně týkající se Véd, znamená striktní tradici poznání nebo praxe, které předává učitel žákům, později za Ágama znamená školu textů a praktik uctívání různých božstev, která byla v rámci védského učení.“²³ Ágamy na filosofické úrovni vykládají velikost různých božstev a způsob a normy jejich uctívání.

„Historici indických náboženství užívají slovo tantra zejména dvěma způsoby. V širším smyslu označuje celé řady rituálních a jógových praktik, které scházejí ve védských textech, jako například vizualizace, geometrické vzorce, síla manter a kundalíní jógy. Tantra v tomto smyslu odkazuje více k společnému souboru instrukcí spíše než k nějakému náboženskému systému. V užším smyslu je tantra brána jako systém myšlenek a praktik založených na společných sdílených premisách a cílech.“²⁴

2.2 Vznik a vývoj tantrismu

„Tantra je vedle véd, upanišad, purán a Bhagavadgíty jedním ze základních pilířů šánátanadharmy, „včetně náboženství“. Stejně zájmu tantrické je božská energie, tvůrčí síla (šakti), která je personifikována jako déví (bohyně) a představuje ženský aspekt božského principu.“²⁵

²² Flood G., 1999, s. 159.

²³ Bary, W. T. de (ed.), Sources of Indian tradition, Columbia University Press, New York, 1960, s. 331.

²⁴ Lopez D. S. (ed.), 1999, s. 44-45.

²⁵ Kol., Lexikon východní moudrosti. Buddhismus, Hinduismus, Taoismus, Zen, Votobia, Olomouc, 1996, s. 448.

Tantrismus představuje syntézu hlavních duchovních hinduistických proudů a směrů. Pronikl téměř do všech indických směrů a podle tantrických pramenů představuje směr myšlení a praxe, jenž se nejlépe hodí pro kalijugu.

„Ale jak víme, že jisté představy a praxe jsou tantrické? Děláme to tak proto, že byly označeny jako takové západními orientalisty, klasifikace H. H. Wilsona a jeho citlivé zkoumání v knize *Sketch of the Religious Sects of the Hindus* (1832) je platné dodnes. Seznam obsahující tantrické rysy se mění podle jednotlivých autorů a některé z nich jsou problematické: jak jsou tantrické například některé formy nebo užívání jógy, manter, mander nebo jisté rituální praktiky.“²⁶

Akoli orientalistika předpokládá vznik tantrismu kolem šestého až sedmém století našeho letopočtu, podle ústní tradice je její vznik datován mnohem dříve.

„Tantrismus má své kořeny v archaických dobách lidské kultury a na indické půdě lze nalézt tantrické prvky již v harappském náboženství. Objevují se také v některých védských hymnech, stejně jako v některých rituálních úkonech popsaných v bráhmaňách a v některých kosmických spekulacích áranjaka i upanišad. Jejich zjevnější projev ve védské době najdeme v praktikách Vratj. V jarních lidových slavnostech, dosud oblíbených v částech Indie i Evropy, používají tantrické prvky dodnes a prokazují tak svou povod v indoevropském dávnověku.“²⁷

Tantry byly pravděpodobně vytvořeny asketickými skupinkami žijících na „kremáňích polích“, jejichž členové s velkou pravděpodobností nebyli brahmanského původu, ale zároveň nepatřili do nejnižších kást. „Tantra se vyvinula ze starších převážně nezaznamenaných praktik jógy, lékařství, lidové magie a lokálních kultů.“²⁸

Hlavními oblastmi rozmachu raného tantrismu byly Kašmír a Nepál, ale dležitě bylo též Bengálsko a Assam, odkud pronikly tantry až na jih Indie. Tantrismus jako sektářské hnutí dosáhl svého vrcholu v době dynastie Gupt a byl v této době celoindickým fenoménem. „Po 12. století začala být tantra v severní a střední rychle odmítána, velkou měrou díky islámskému

²⁶ Oberhammer G. (ed.), *Studies in Hinduism II.: Miscellanea to the Phenomenon of Tantras*, Österreichische Akademie der Wissenschaften, Wien, 1998, s. 11.

²⁷ Werner, 1994, s. 181.

²⁸ Lopez D. S., 1999, s.44.

rozmachu. Na jihu, mimo muslimskou nadvládu, tantra přežila a absorbovala sociální rozměr. Tantry jsou používány jako chrámové texty.“²⁹

Velikou důležitostí v tantrismu má složitá rituální praxe a její správné provádění.

„Struktura tantrického rituálu může být shrnuta jako očištění laickými symbolickou destrukcí, vytvoření nového božského těla mantrami, vnitřním uctíváním nebo vizualizací, poté následuje pudža. Tento proces je doprovázen používáním gest (mudra), opakování manter a tvoření posvátných obrazců (janter, mandal).“³⁰

Duchovní probuzení žáka je v tantra popsáno cílev domým probuzením a zvedáním Kundalini neboli hadí síly jednotlivými akcemi. „Mantry jsou víry pránické energie ve specifických částech těla, které ovládají cirkulaci prány pronikající celou lidskou strukturou“³¹

Velikou důležitostí v tantrickém rituálu mají mantry, které nejsou považovány jen za pouhá slova, ale věčné, zjevené formy myšlenek, které mají ohromnou sílu a jejich opakování lze dosáhnout dokonalosti. Mantry, mystické diagramy jsou stejným ekvivalentem božství v oblasti kresby, jako mantry v oblasti zvukové. Odstranění nežádoucí duality a její nahrazení jednotou je cílem spojení mužského principu svata s principem ženským. Odlišný přístup k tomuto spojení rozlišuje dva směry tantrismu; tantrismus „pravé ruky“, který chápe sexuální návody pouze symbolicky a provádí je pouze na meditativní úrovni; zatímco várná škola, tantrismus „levé ruky“, bere tyto návody doslovně a také je provádí.

„Levoruká tantrická praxe se nespokojuje se symbolickou účástí smyslu na rituálu, nýbrž jim poskytuje přímou vjemovou zkušenost rituální konzumací „piti M“ (pačamákára). Jsou to : mada (opojný nápoj), mámsa (maso), matsja (ryba), mudrá (pražené obilné zrní s ledvinkami jako afrodisiakum) a maithuna (pohlavní spojení). V ideálním případě by všichni účastníci tohoto rituálu tantrického „přijímání“ měli procházet všemi jeho stádii ve stavu náboženského nebo meditativního povznesení.“³²

²⁹ Flood Gavin, 1999, s.161.

³⁰ Ibid. , s. 160.

³¹ Zbavitel, 1993, s. 58.

³² Werner Karel, 1996, s. 180.

S praxí vámá áry také souvisí dnešní pohled na tantru jako na sm r sexuální magie a nez ízenosti, tantrické texty však zd raz ují, že hlavním rysem praxe je kontrola sebeovládání.

2.3 len ní tantrismu

Tantrické tradice m žeme rozd lit na šivaistické, šaktické, višnuistické, buddhistické, džinistické...

„Tato klasifikace je velmi um lá, je p íliš všeobecná než, aby byla skute n užite ná, tyto seznamy nejsou popisné, ale normativní: spíše než uspo ádání a empericky daný soubor fakt , dávají teoretický, libovoln zorganizovaný pohled na zvláštní okruh p sobnosti, který si však sám sebe nepovšiml, ale existuje.“³³

Nebo podle chápání sexuálního spojení mužského a ženského principu sv ta na tantrismus „levé ruky“ a „pravé ruky“. Tuto problematiku jsem stru n na rtl v p edchozí podkapitole a tak se nyní zam ím na p edchozí len ní.

Šivaistický tantrismus nebo tanrický šivaismus? V každé šivaistické škole je silný vliv tantrismu, proto je velice t žké je od sebe n jak odd lit. Šivaismu byla v nována p edchozí kapitola, a tak zde objasním jen šivaistické tantrické texty. Šivaistické tantry jsou psány formou dialogu mezi Šivou a Bohyní (Deví, Párvatí, Šakti, Uma). Bohyn se ptá a Šiva jako u itel odpovídá. Dalšími texty tohoto sm ru jsou agámy.

Šaktický tantrismus má n co spole ného s tantrismem šivaistickým, rozdíl tkví v tom, že zde hraje úst ední roli Bohyn v jakékoli ze svých podob Kálí, Durga, Kámákhyá, ámundá, Sarasvatí, Šrí, Lakšmí nebo ženský princip obecn a Šiva je zde jen doprovodné polární božstvo a v šaktických tantrách vystupuje jako žák Bohyn .

Šaktismus má své ko eny ve spojení tantrických vliv s kultem Matky Zem . „Tantrický šaktismus z raných primitivních ob ad a praktik brzy vystoupil a rozvinul se do vysoké esoterické formy, jejíž filozofie a rituály jsou obsaženy v tantrách. V rozvinuté form se šaktické náboženství stalo

³³ Oberhammer G. (ed.), 1998, s. 10.

skoro identické s tantrismem.³⁴ Šaktismus můžeme rozdělit na monistický, kde Šakti je nejvyšší, tvoří svět a z ní vše vychází, a na dualistický, kde je spojena s prakti.

Tak jak ovlivnil tantrismus téměř vše z indických náboženství ani višnuismus se tomuto vlivu neubráníl. „Ve višnuistickém kontextu to dosvědčuje především erotické tendence Kršnova kultu“³⁵. Důležitým pramenem višnuistické tantrické tradice je Lakšmí – tantra, která rozebírá ženský princip ve višnuismu a u ní tantrickému způsobu sádhany.

Džinismus se také neubráníl vlivu tantry. I zde se objevily prvky tantrické praxe- mandaly, odkávání manter, tantrické bohyně, které vystupují jako ženské protějšky „tírthamkar“ (prorok i velkých učitel).

O tantrickém buddhismu vzhledem k tomu, že je zastoupen v ČR, pojednám odděleně v další kapitole.

Tato kapitola kromě zmíněných citací obsahuje informace seřazené především z : Oberhammer G. (ed.), Studies in Hinduism II.: Miscelanea to the Phenomenon of Tantras, Flood G. , An introduction to Hinduism. Lopez D. S. (ed.), Religions of India in Practice. Zbavitel D.,Hinduismus a jeho cesty k dokonalosti.³⁶

³⁴ USRHS-PHA, Tantrický buddhismus I. , Šivašakti a Vadžrajógini, Plzeň, 1997, s. 132.

³⁵ Werner, 1996, s. 181.

³⁶ kompletní bibliografické údaje v seznamu literatury

3. Tantrický buddhismus

Tantrický buddhismus nebo též vadžrajána, mantrajána i tantrajána, je nazýván „diamantovou cestou“ buddhistické nauky. Vadžrajána navazuje na p edešlé cesty a dále je rozvíjí.

„Tato cesta u í metodám, jak pomocí okultních text , symbolických praktik, magických rituál , zaklínacích formulek ... dospívat k osvícení³⁷ a je považována za obzvláš ů innou a rychlou, ale také obzvláš riskantní, nebo se p i ní pracuje s aktivizací psychických sil adepta. Proto lze po ní krá et pouze s pomocí a za osobního vedení zkušeného gurua, lamy.“³⁸

3.1 Vznik a vývoj tantrického buddhismu

P vod tantrického buddhismu v Indii z stává stále mlhavý. N kte í badatelé datují první rituální texty a medita ní návody od 4. století n. l.

„Tato literatura nabízí rychlou cestu k osvícení, radikáln zkracuje mnoha eonovou cestu položenou v d ív jších rozmluvách p ipsaných Buddhovi, které se nazývají sůtry. Tantrická literatura p edkládá široko u adu technik dosažení pozemských i nad pozemských cíl ; technik, které p enášejí fantastické sv ty popsané v sůtrách do reality.“³⁹

Náboženská kultura tanter je hinduistická a buddhistické tantrické zdroje byly odvozeny z šivaistických zdroj . „Vlastní zdroj buddhistického tantrismu je možno hledat už v dávnov ku, a to v prastarých magických a náboženských vírách a pov rách, jež v Indii odjakživa bujely a p etrvávají dodnes.“⁴⁰

Tantrický sm r v buddhismu se po al projevovat zhruba od 5. století n.l., po prvotní mantrajánové fázi dosáhl rozkv tu v 8. století n.l., Už po átkem 8. století n.l. Šubhákarsinha, Vadžrabódhi a Amóghavadžra p eložili první velké spisy buddhistického tantrismu do ínštiny a legendární

³⁷ Termín „osvícení“ je hojn používán v literatu e, ale existuje u n j námitka. Slovo osvícení iklínuje k myšlence, že tento stav p ichází z vn jšku, zatímco jde o zm nu, která p ichází zevnit . Termín probuzení je v tomto smyslu vhodn jší.

³⁸ Kolmaš J., Tibetská kniha mrtvých, Aurora, Praha, 1998, s. 13.

³⁹ Lopez D. S., Religions of Tibet in Practice, Princeton University Press, Princeton, 1999, s. 129.

⁴⁰ Werner Karel, Náboženství jižní a východní Asie, Ústav religionistiky FF MU, Brno, 1995, s. 183.

mudrc Padmasambhava (v Tibetu nazývaný Gur u Rinpo he) uvedl buddhistický tantrismus do Tibetu. V tomto období se tantrický buddhismus rozšířil také do Číny, Japonska, Burjatska a Mongolska. Zaměřil se na tibetský buddhismus a jeho školy, nejen pro jejich širokou tradici, ale především pro jeho značné šíření na Západ a do České republiky.

3.2.1 Tibetský buddhismus

Tibetský buddhismus neboli lamaismus⁴¹ je široce rozvíjený nábožensko – filozofický systém nejen Tibetu, nýbrž i v okolních oblastech Číny, Mongolska, Burjatska, Sikkimu, Bhútánu, Nepálu a Ladaku.

„Lamaismus pronikl do Tibetu po útěku 7. století za krále Songcan Gampa, zakladatele tibetského státu. Za vlastního v rozvoji bývá však pokládán Ind Padmasambhava, který přišel do Tibetu později a v roce 749 založil první klášter jihovýchodně od Lhasy.“⁴²

Dále byly překládány buddhistické sútry do tibetštiny a vznikl tak buddhistický kánon tzv. Kandžur a Tandžur (kodifikován ve 14. století). Lamaismus prodělal od svého vzniku až do dnešní doby zásadní vývojové a mravní změny, byl několikrát reformován a rozdělil se na celou řadu škol, které se liší v přijatém učení, výběru odpovídajících božstev, zásti v náboženské praxi a klášterním životě. Některé z nich již v minulosti vymizely jiné přetrvávají dodnes.

„Tibetskému buddhismu je vlastní přijímání cizích božstev, jejich výstup sobení a zařazení do vlastního panteonu. V tomto panteonu nacházíme celou plejádu nejrozličnějších buddhů, bódhisattvů, ochranných božstev (jidamů), strážců Buddhova učení (dharmapálů), nebeských víl (dákiní), démonických bytostí, legendárních i historických svatců.“⁴³

Tibetský buddhismus kromě přinesených tradic z Indie do sebe absorboval tibetské lidové náboženství a bon, kterým dodal hlubší symbolický význam a tyto archaické rituální praktiky zužitkoval pro vyšší

⁴¹ Termín „lamaismus“ je odvozen z tibetského slova bla – ma znamenající „nejvyšší“; „ten, nad nímž není vyššího“.

⁴² Kolmaš J., Tibet : Džiny a duchovní kultura, Argo, Praha, 2004, s. 167.

⁴³ Vojtíšek Z., Kulturní amalgám. Rozhovor s profesorem Josefem Kolmašem, Dingir, Dingir .4, 2004, s. 134.

duchovní ú ely. „Podstatnou archaickou složkou lidové a ekleziastické praxe je používání divina ních a lé ivých procedur, provád ěných ěsto za pomoci médií, tj. mužských nebo ženských prost edník ě mezi lidmi neviditelnými bytostmi, což upomíná na šamanismus.“⁴⁴

Velice d ležitou roli v tibetském buddhismu, stejn ě jako v ostatních tantrických sm ěrech, hraje u itel - lama.

3.2.2 Tibetské buddhistické školy

První p edreformní podoba tibetského buddhismu se nazývá „Stará škola“ – ingmapa, která klade své ko eny k vyu ování mystické postavy Padmasambhavy. „Podkladem pro u ení a praktiky Staré školy jsou „skryté poklady“ (terma), tj. texty, které podle podání sepsal sám Padmasambhava a ukryl je pro budoucí použití „až doba uzraje“.“⁴⁵ ingmapa se vyzna uje d razem na zkušenost a p ímé zjevení pravdy, k jejímu dosažení si p izp sobila tantrickou stezku indické vadžrajánové školy a rozší ila ji na šest stádií. První je krijá-jóga následuje upajóga, pravá jóga, mahájóga, anujóga a atijóga. Hlavními kláštery v Tibetu jsou Samja, Doržedag, Kathog nebo Paljul.

První historicky doloženou školou v Tibetu byla Kadampa, kterou založil Atíš v žák Domton Gjalwa Džungna. Požadoval dodržování p ísné klášterní disciplíny (celibát, zákaz užívání opojných látek, p íjímání pen z). Tato škola se stala málo p itažlivou a v 15. století byla vst ebána Gelugpou.

Další ze škol je linie Sakja (Sakjapa), která vznikla v 11. století v dob oživení a reformování tibetského buddhismu, je pojmenována podle svého centrálního kláštera na jihozápad ě Tibetu (Sakja znamená „Bledá zem “). „Raná Sakja se koncentrovala zejména na tantrickou praxi „cesta uskute n ní“, tradice spojované s Hévadžra Tantrou.“⁴⁶ Pozd ě ji byl kladen více d raz na studium buddhistické filosofie. Duchovní praxe této školy

⁴⁴ Werner K. , Náboženské tradice Asie: Od Indie po Japonsko s p íhlédnutím k P ednímu východu, Masarykova univerzita, Brno, 2002, s. 643.

⁴⁵ Ibid. , s.618.

⁴⁶ Lopez D. S. , 1999, s. 146.

nevyžaduje, ale nevyly uje mnišství a celibát. Misie školy Sakja přinesla buddhismus do Mongolska a na některých čínských oblastí.

Ve stejném století vznikla i další škola tibetského buddhismu Kagjupa. Vlastním zakladatelem této školy byl Gampopa (1079 -1153), ale podle tradice školy je jejím předsedou Marpa (1012 -1096), který také přinesl vajrájádovité meditační techniky mahámudra do tibetské linie. „Charakteristickou naukou škol Kagjupy je Velká peče (mahámudra). Velká peče je stavem osvíceného uvdomění, v kterém fenomenální zjevení a prázdnota jsou jednotné.“⁴⁷

Jako všechny ostatní školy i škola Kagjupa se rozšířila na několik linií, z nichž je dodnes důležitá linie Karma Kagju, kterou založil žák Gampopy Dusun Khjenpa. Ten si osvojil titul karmapa, tato škola zaváděla nástupnictví duchovního předsedy vyhledáním jeho znovuzrození. Karmapa představuje předsedu samotného bóddhisattvy Avalókitešvary.

„Po smrti XVI. karmapy došlo v linii Kagjupa ke schizmatu. Karmapa Randžung Ringpa dorže (1924 – 1981) totiž zemřel, aniž by zanechal obvyklý dopis, v němž by uvedl údaje o člověku, v jehož těle se znovu narodí.“⁴⁸ Na základě později objeveného dopisu, který však nebyl nikdy ověřen, byl karnapou zvolen Orgjan Trinla dorže. XIV. dalajlama však jeho ustanovení neuznává a nechává jako platného karmapu vyhledat Thaje Doržeho, který žije také v indickém exilu.

Nejmladší ze čtyř škol tibetského buddhismu je linie Gelug (Gelugpa), nazývaná také škola „žlutých čepic“ ze 14. století. Vznikla pod vlivem Sakjapy a také Kadampy a založil ji lama Congkhapa (1357 -1419). Ve svém předsedání se snažil napravit tehdejší nedostatky tibetského buddhismu: mravní úpadek, ignorování klášterních pravidel, překrucování tantrických nauk... Od 17. století se Gelugpa stala vedoucí školou tibetského buddhismu a tentý předseda této linie se stal nositelem titulu dalajlama, v současnosti v jejím čele stojí 14. dalajlama Tandzin Gjamccho.

⁴⁷ Lopez D. S. , 1999, s. 145.

⁴⁸ Vojtíšek Z., Encyklopedie náboženských směrů v České republice, Portál, Praha, 2004, s. 371.

P i psaní této kapitoly jsem erpal mimo jiné fakta z : Kolmaš J., Tibet : D jiny a duchovní kultura; Werner K. , Náboženské tradice Asie, Náboženství jižní a východní Asie; Lopez D. S. ,Religions of Tibet in Practice.⁴⁹

⁴⁹ kompletní bibliografické údaje v seznamu literatury

4. Šíření indických náboženství a buddhismu na Západ a do R

První kontakty západního světa s východními naukami sahají hluboko do minulosti, jisté kontakty lze nalézt již v antice, později z cest Marca Pola a také z kresanských misí z polomu 12. a 13. století. Avšak skutečný zájem o asijská náboženství přichází na polomu 18. a 19. století s objevováním východu osvícenci, kteří ovšem zkoumají východní duchovní proudy v kontextu kresanstvím. V této době se také objevují první překlady upanišad, Bhagavadgíty a dalších spisů.

„První vážný pokus zdomácnit orientální náboženské a filozofické podněty, především buddhistické, představuje německý filozof Arthur Schopenhauer (1788-1860).“⁵⁰ Dalším propagátorem Východu později hlavně buddhismu se stala Teosofická společnost.

„Teosofická společnost byla založena v New Yorku 8. září 1975 skupinkou lidí, kteří se vášnivě zajímali o studium okultních jevů. Za předsedu této nové společnosti byl zvolen plukovník Henry Steel Olcott, ale opravdovou duší společnosti byla tyťicetiletá žena ruského původu Helena Blavatská.“⁵¹

Přesobení společnosti přináší radu podezření zdivých rozhodnutí. Teosofická společnost si buddhismus přizpůsobila vlastnímu učení, vložila do něj v buddhismu neexistující víru v božství a přetvářící se božské v domě já.

V 19. století byl na Západ znám indický kazatel Rámakrišna (1834/1836-1886). „Z jeho žáků získal na Západ obrovskou popularitu Vivékánanda svámí (1863-1902, vlastním jménem Naréndranáth Datta) díky úspěšnému vystoupení na Mezinárodním náboženském kongresu, konaném roku 1893 v Chicagu u příležitosti Světové výstavy, a kvůli několika následujícím turné.“⁵² 11. září 1893 byl zahájen kongres, kterému předsedal

⁵⁰ Štampach O.I., Buddhismus v českých zemích, Dingir . 4, 1998.

⁵¹ Lenoir F., Setkávání buddhismu se Západem, Volvox Globator, Praha, 2002, s.141.

⁵² Vojtíšek Z., 2004, s.317.

kardinál Gibbons, zástupci orientálních delegátů Protapa a undera Mozoomdara, v dce Brahmasamadže, zástupci indických deistů Nagarkana z Bombaje, Dharmapaly, v dce ceylonských buddhistů, M. Gandhího, zástupce džinistů a akavartihů, který spolu s Annie Besantovou zastupoval Teosofickou společnost a samozřejmě již zmíněným Vivékánandou svámím, který poté roku 1897 zakládá Rámakrišnovu misi, jejíž pobočky se brzy rozšířily po Indii, USA, Evropě a dalších místech světa.

Západní povědomí o východních naukách bylo značně ovlivněno také působením několika významných osobností jako Rabíndranáth Thákur (1861-1941), Ramana Mahárši (1879-1950) nebo Aurobindo Ghoš (1872-1950). „Za prvního duchovního učitele, který se usídlil na Západě, je považován svámí Jógánanda Paramahansa (1893-1952).“⁵³

Zhruba na přelomu 19. a 20. století se po celém světě objevovat první buddhističtí mnichové z evropských zemí, kteří za účelem přijetí do mnišské obce cestovali obvykle do Barmy nebo na Srí Lanku a následně se vraceli jako misionáři. „etné buddhistické společnosti v západních zemích neměly obvykle zpočátku dlouhé trvání, po první světové válce však došlo k založení trvalých organizací v Anglii, Německu, Francii a ve Spojených státech.“⁵⁴ K dalšímu rozvoji buddhistického hnutí v západních zemích došlo po 2. světové válce, což vedlo k zakládání meditačních středisek a posléze trvalých klášterních obcí. V osmdesátých a devadesátých letech dvacátého století dochází k výraznému vzestupu zájmu o tibetský buddhismus, který byl zapříčiněn čínskou okupací Tibetu a následným exilem dalajlámy a přenosem učení a jeho postupným zabydlením na Západě.

K většímu rozšíření hinduismu na Západě přispěla emigrace Indů hlavně do Británie a USA po druhé světové válce a přenos hinduistické tradice spolu s emigranty a také následné zakládání rozličných organizací. „Příkladem takového hnutí je Mezinárodní společnost pro uvědomování si Kršny (International Society for Krsna Consciousness), známá též jako hnutí Haré Kršna, kterou založil Bhaktivédánta Prabhupáda (1896-1977) roku

⁵³ Ibid. , s.318.

⁵⁴ Werner K., 1995, s. 120.

1966 jako odnož bhaktické tradice aitanjovského smru za úelem jeho šíření po světě.⁵⁵

Do české republiky se myšlenky hinduismu dostávaly na počátku dvacátého století hlavně díky józe.

„Snad největší inspiraci českým mystikům i jóginům Karlu Weinfurterovi (1876-1942), Jaroslavu Kořímu (1908-1989), Eduardu Tomášovi (1908-2002), Míle Tomášové (1920-2001), Rudolfu Skarnitzlovi (* 1925) nebo Jiřímu Vackovi (* 1931) poskytl Ramana Maharši.“⁵⁶

Další vážný zájem o indická náboženství a buddhismus je spjat s akademickým studiem indických jazyků a se zakladatelem indologie Vincentem Lesným (1882-1953), autorem knih *Buddhismus. Buddha a buddhismus pálijského kánonu* (1921), *Buddhismus* (1948) a celé řady překladů z indických jazyků.

„Slibný vývoj buddhologického bádání byl přerušena válkou a následnými událostmi, které donutily některé autory k vnitřní i fyzické emigraci. Mezi ně patří Ivo Fišer (1929), profesor kodašské univerzity, i Karel Werner (1925), profesor univerzity v anglickém Durhamu a londýnské School of Oriental and African Studies.“⁵⁷

Dalšími osobnostmi, které přispěly k popularizaci buddhismu a indické kultury u nás, jsou Otakar Pertold (1884-1965), Leopold Procházka (1879-1944), Egon Bondy (vlastním jménem Zbyněk Fišer, * 1930).

Změna nastala po listopadu 1989, kdy se uvolnila situace a otevřela tak cestu svobodnému duchovnímu dělení a také akademickému studiu náboženství.

⁵⁵ Werner K., 1995, s. 57.

⁵⁶ Vojtíšek Z., 2004, s.318 – 319.

⁵⁷ Lužný Dušan, *Stručné dějiny buddhismu na Západě*. Conze Edward, *Stručné dějiny buddhismu*, nakladatelství JOTA, Brno, 1997, 1. vydání.

5. Jednotlivé šivaistické a tantrické skupiny p sobící v R

V České republice p sobí v sou asné době celá řada skupin, které se mén ě i více odvolávají na zvolené tradice. Vzhledem k rozsahu práce a také mých pochybnostech o n kterých skupinách, zvlášt ě n kterých „tantrických“ školách, se v této kategorii zam ěím jen na ty, které považuji podle získaných informací za sou ást religiozity. Do t chto kritérií spadají skupiny – Anánda márga, Sdružení Rezonance, Agámická škola USRHS - PHA a tibetské buddhistické skupiny - Buddhismus Diamantové Cesty, Shambhala ěeská republika, Karma Dargje Ling, Karma Thegsum ěholing, Kagyu Samye Dzong a She Drub Ling.

5.1 Sdružení Rezonance

Sdružení Rezonance je ěeskou pobo kou školy MISA, Hnutí za duchovní integraci do Absolutna, založenou v Rumunsku v roce 1989. Jejím zakladatelem a úst ední postavou je Gregorian Bivolaru (* 1952).

„G. Bolivaru vede dvanáct "ašram ě" a centra výzkumu, výuky a lé by dle jogínských princip ě. Vyu ťuje nejvyšší ro níky jógy, které nyní dosáhly 14. a 15. ro níku studia, ostatní jsou vyu ťováni více než 200 instruktory po celém Rumunsku. Dnes je MISA, rumunská škola jógy a tantry, dobře zavedená, s více než dvacetip tisíci pravidelnými praktikanty. Cílem tohoto hnutí je využití tantrické výuky k oživení a obnovení rumunského spirituálního a kulturního d ědictví.“⁵⁸

V sou asnosti má MISA více než 30.000 ělen ě a pobo ky v mnoha zemích sv ěta. Její zam ěení je velice široké od jednotlivých druh ě jógy p es tantru, šivaismus, ajurvědu až k parapsychologii a astrologii.

„Využívat nejzn ější duchovní tradice Bivolaruovi umož ťuje šivaistický dynamický koncept kosmu. Podle n ěho je rezonance podstatou

⁵⁸ <http://www.jogin.cz/clanek.php?id=46>

veškeré reality. Univerzální zákon rezonance Bivolaru popisuje jako zp sob, jakým jsou různé protikladné fenomény spojovány v jednotu. Nábožensky je takto chápána realita nejlépe vyjád ená v jednot božského páru Šivy a Šakti. Toto pojetí vede Bivolarua k vytvo ení systému integrální jógy, který spojuje všechny druhy jógy, a kolikrát je položen na tantrickou jógu a tantrické techniky využití sexuální energie.“⁵⁹

V roce 1999 p išel do eské republiky Ing. Eduard Selea, aby zde na popud Bivolarua založil novou pobo ku a začal pořádat kurzy. V současnosti působí v Praze, Brně a Olomouci. Sdružení se na svých internetových stránkách charakterizuje takto:

„Sdružení Rezonance sdružuje zájemce o zvyšování duchovní úrovn lidí cestou cíleného vzd lávání a ší ení znalostí tohoto druhu. Je nezávislým, nepolitickým spolkem, který je právnickou osobou společensko -odborného, filozofického a experimentálního výchovného zam ení. Sdružení Rezonance se zabývá vzd láváním a výzkumy provád ěnými k prokázání existence neviditelných, jemnohmotných jev . Je otev eno všem formám skute né spirituality a spolupráci se všemi domácími i zahrani ními podobnými organizacemi: MISA (Rumunsko), Natha (Dánsko), Deutsche Akademie für traditionelles Yoga (N mecko), Agama institute (Indie).“⁶⁰

Hlavními aktivitami sdružení jsou organizace kurz ů a přednášek se zam ením na spiritualitu, především jógu a tantru; překlady text ů a článků zahrani ních autor ů a provozování internetového magazínu sdružení Jogin (<http://www.jogin.cz/>). Podle vyjád ení Ing. Ond ěje Ne ase, kontaktní osoby Sdružení Rezonance, „v současnosti naše Sdružení v ěR nepo řádá kurzy šivaismu, jako v jiných zemích, ale pouze víceleté kurzy tantry a jógy.“⁶¹

O svých kurzech se na stránkách sdružení vyjad ují takto:

„Základní tantrický kurz je prvním krokem na cest ě postupného vhledu do Tantra jógy, zejména jejích sexuálních aspekt ů, tak, jak byly předávány v tantrických školách Indie, Kašmíru a Tibetu. Tantra je v ědru osobním vývoji, konfrontující vás se základními otázkami týkajícími se smyslu života a vesmíru.

Tantra se (mimo jiné) zabývá sexem. V kurzu je uvád ěno mnoho informací (a už ústní, nebo písemně), cvičení a technik, zabývajících se tímto

⁵⁹ Vojtíšek Z., 2004, s.352.

⁶⁰ <http://www.jogin.cz/info/kontakt.php>

⁶¹ e-mailová komunikace s Ing. O. Ne asem

tématem. Nicméně, poněvadž tento kurz je určen za účelem, nedojde zde k žádným sexuálním praktikám během výuky.“⁶²

Doba trvání tohoto pokračování kurzu je dva roky. Mimo to se návštěvníci kurzu Tantry mohou účastnit i ady doplňkových akcí po předaných sdruženích, které v tšinou bývají společné i pro ostatní kurzy (kurzy jógy). Kurzy integrální jógy trvají pět let a jejich součástí je i hathajóga, která by se mohla označit za tantrickou, jelikož má tantrické kořeny. Doplňkový program je velice roznorodý, spadá sem například SHIVARATRI - meditace pro spojení s Šivou, dále meditace česká národní duše, Astrologie, meditace ve spirále, Ajurvéda apod.

V příštím roce se chystá Sdružení Rezonance otevřít kurzy jógy v dalších šesti městech v českých Budovčicích, Ostravě, Plzni, Turnově, Zlíně a Jičíně; také kurz na Slovensku a hodlá také organizovat první ročník tantry v Olomouci, kde dosud probíhaly jen kurzy jógy.

Mám-li nějakým způsobem zhodnotit hodnotnost této skupiny, musím zde uvést, že se jedná již o zavedené sdružení (přesobí u nás již devátým rokem), a zároveň navazuje na přesobení podobného hnutí (MISA). Ovšem návaznost na východní tradice, které toto sdružení využívá, není příliš jasná, čerpá z více zdrojů a tradic a hovořit zde o nějaké přesobé návaznosti na konkrétní východní tradici či gurua není asi možné. Podle mého názoru se jedná již o určitým způsobem „předpadlé“ přesobení, které je však stále v kontaktu s indickou tradicí, spoluprací s Agama institutem v Indii.

5.2 Česká neohumanistická společnost – Ánanda Marga

„Ánanda Marga (Cesta blaženosti) je náboženská společnost, která se pokouší vytvořit novou společenskou síť prostřednictvím sociálních aktivit a

⁶² <http://www.jogin.cz/kurzy/t-info.php>

úsilím o duchovní rozvoj jednotlivce podle indické tradice tantry.“⁶³ Hnutí založil Ind Prabhát Ra džan Sarkár (1921 –1990) v roce 1954 a rok pozd ji dostalo název Ánanda Mára pra araka samgha, od té doby je Sárkár nazýván Šrí Šrí Ánandamúrti a od svých stoupenc se nech al uctívat jako „baba“, otec. Samo se toto hnutí charakterizuje takto:

„Ánanda Mára je nyní rozsáhlým sv tovým sociáln -duchovním hnutím s pobo kami v každém koutu Indie a tém v každé zemi sv ta. S 1500 st edisky na indickém subkontinentu, s hlavním sídlem v Kalkat a s více než 1400 st edisky v p ibližn 200 zemích se stala Ánanda Mára mocnou silou pro globální spole enskou zm nu.“⁶⁴

Tato organizace vzbuzovala p i svém vzniku následném p sobení kontroverzní názory, jak v Indii tak posléze v ostatních zemích. Roku 1971 byl Sárkár zat en a uv zn n pro podn cování k vraždám odpadlík . V letech 1975-1977 bylo hnutí v Indii zakázáno. Po Sarkárov smrti stojí v ele hnutí Šraddhánanda, za jehož vedení ztratila Ánanda Mára negativní obraz.

U ení hnutí hlásá cestu blaženosti, seberozvinutí prost ednictvím meditace.

„Sárkár je považován za t etí inkarnaci nejvyššího indického boha Brahmy, která se na Zemi objevuje jednou za tisíc let. Brahma se jako nejvyšší božstvo m l inkarnovat ve t ech podobách – jako Šiva, který p inesl lidstvu tantru, jako Kršna, který p inesl bhakti, a jako Ánandamúrti, který p inesl márgu. Sarkár p išel na tuto zem jako Taraka Brahma – ten, kdo je mostem k Brahmovi, aby ustanovil dokonalou mravní spole nost.“⁶⁵

Svémi následovníky je považován za všev doucího a všudyp ítomného. Sou ástí praxe hnutí je hathajóga, která má vést k rozvoji t la, medita ní cvi ení (meditace v soust ed ní na Ánandamúrtiho obraz), mantrajóga a tantrické rity. Praxí má jedinec dosáhnout nejvyššího božské ho v domí.

Z. Vojtíšek popisuje p sobení hnutí u nás následovn :

„V eskoslovensku vzniklo na po átku devadesátých let ob anské sdružení eská neohumanistická spole nost – Ánanda Mára, které založilo alternativní ekologickou farmu v obci Sedle ko (pošta Maršovice) na

⁶³ Vojtíšek Z., 2004, s. 328.

⁶⁴ <http://mujweb.cz/www/ananda.marga/?X>

⁶⁵ Vojtíšek Z., 2004, s. 329-330.

Benešovsku. Po eteských příznivcích hnutí se pohybuje kolem jedné desítky.“⁶⁶

Internetové stránky hnutí se ke svým aktivitám u nás a k českému stádu vyjadují takto :

„Holistický náhled na svět nám dává skutečný pocit i racionální pochopení naší sounáležitosti a spokojenosti s Přírodou, vzájemných vazeb ekologických i potravinových. Ánanda Marga zakládá ekologické (organické) farmy (např. v ČR: Alternativní eko-farma Sedlečko, Sedlečko 2, 257 55 Maršovice - Sedlečko, tel.: 0302 / 95 331), spolupracuje s nevládními ekologickými organizacemi.“⁶⁷

Má osobní zkušenost s tímto hnutím a farmou je poněkud odlišná než výše popsané informace. Dne 16.6. 2007 jsem navštívil ekologickou farmu hnutí Ánanda Marga v obci Sedlečko. Byla to návštěva nedomluvená, jelikož emailová adresa této společnosti byla zrušena, telefonní číslo na tuto farmu již neexistuje a jiný kontakt se mi nepodařilo získat. Nalezl jsem zde zchátralý starý dům s několika zčásti nebo zcela rozpadlými hospodářskými budovami, vše zarostlé metrovou trávou, ale jinak nikoho. Podle slov obyvatel místní vesnice zde nikdo z nich od zimy nebyl a předtím sem určitou dobu jen kdosi občas dojížděl z Prahy.⁶⁸

Toto mě vede k názoru, že aktivita hnutí je pravděpodobně dosti omezena, nebo že hnutí svou aktivitu v ČR přerušilo, nebo došlo k jeho zániku. Z informací, které jsem získal od pana V. W. Y., který byl v kontaktu s hnutím byly aktivity na této farmě dosti omezené již v dřívější době.⁶⁹

Jelikož se mi nepodařilo osobně kontaktovat žádné členy hnutí, disponoval jsem jen omezenými prameny, především o jejich praxi a duchovním životě, a proto určitě nějaký závěr o tomto hnutí je velice složitý. Ánanda Marga jako hnutí, nemá v porovnání s tradicemi mého zkoumání příliš dlouhou tradici, avšak v kontextu nových náboženských směrů je zavedena poměrně dlouho.

⁶⁶ Ibid. , s. 331.

⁶⁷ <http://mujweb.cz/www/ananda.marga/?X>

⁶⁸ viz příloha .1.

⁶⁹ viz příloha .1.

5.3 Ágamická škola USRHS-PHA

Ágamická škola vznikla na přelomu let 1997/1998 jako duchovní se vzdělávací skupina lidí, kteří se rozhodli nastoupit systematickou jógickou praxi. Jejím zakladatelem a vyučujícím je Rasa Ravi. Usrhs-pha. Veškeré aktivity jsou skupiny zdarma.

Lexikon náboženských hnutí, sekt a duchovních společností se k této skupině vyjadřuje takto :

„Duchovní vzdělávací středisko náležející k tradici vadžrajány, které založil v roce 1997 v západních částech tantrik Usrhs-pha. Jeho posláním je studium indické tradice filozofie, praktické metafyziky a ezoterických nauk, včetně kašmírské nauky o rezonanci manter.“⁷⁰

Setkání Ágamické školy probíhají v tšinou v Plzni, zhruba jednou měsíčně. Na studenty jsou kladeny určité požadavky jako například vegetariánství, duchovní skromnost, aktivní účast na setkáních, zdržování se drog nelegálních i legálních a některé další.

Ágamická škola navazuje na koncepci lesních vyučovacích center z upanišadového období staré Indie, přenesenou do soudobého světa a přizpůsobenou životu západního člověka, který chodí do zaměstnání a má rodinu. Ágamická škola není odnoží žádné konkrétní existující jógové i náboženské školy.

„Vyučování i metody samotné mají kořeny v tradicích indických naukách. Nadstavbovou metafyzikou a filozofií jsou tzv. kašmírské nauky, s nimiž je student však obeznámen až po delší době praxe. Mezi příbuzné nauky patří sánkhja (základ všech jógických a tantrických nauk), upanišady a tantrický buddhismus ve svém převodním indickém schématu. Ágamické škole je filozoficky nejbližší i vaismus, nábožensky se však k němu nehlásí.“⁷¹

Mimo tyto aktivity provozuje agámická škola také on-line studovnu jógických nauk na portálu www.tantrajoga.cz, podle vyjádření Rasa Raviho bude však tento portál přesunut pro velkou zprofanovanost na

⁷⁰ Hrabal F. R.(ed.), s. 12.

⁷¹ <http://agamicka-skola.usrhs-pha.net/?agama=Zakladni-informace>

www.siddhaika.cz.⁷² Tato on-line studovna obsahuje velké množství textů a překlad z širokého spektra oblastí zájmu této školy např. tantrický buddhismus, kašmírský šivaismus, tantrismus, jóga, indická filozofie..., ale též slovník sanskrtských pojmů.

Specifická duchovní praxe len i student je vytvořena přímo pro západního člověka tak, aby jí bylo možné provádět v každodenním životě.

„Sádhana Ágamické školy je kombinací domácí sádhany meditativního typu a sádhany realizovatelné v běžných situacích po celý den. V pokročilejším stádiu je domácí sádhana ve svém jógickém působení velmi specifická a skrývá i možná nebezpečí. Jedná se o skutečnou praxi s mandalou, dechem, mantrami a akrami. K tomuto typu sádhany je však student vpuštěn až po dlouhodobé přípravě. Pevná disciplína a morální předpoklady jsou zcela nezbytným základem. I v Ágamické škole – podobně jako v tradičních jógických školách – jsou pokročilejší techniky sádhany nevěřejné.“⁷³

Tato skupina je v českém prostředí dosti specifická už tím, že je jednou z mála vzdělávacích a duchovních skupin, jejíž program je bezplatný. Má velmi propracovanou strukturu, jak v učebnicích, tak v praxi. Svou inspiraci čerpá z mnoha východních tradic, ale k žádné se nábožensky nehlásí. Přebírá některé koncepty indických tradic, které upravuje pro západního člověka, s výhradou. Kriticky však musím zhodnotit texty této skupiny na jejich portálu, do kterých často pronikají subjektivní názory autora a nemohou sloužit jako věrohodná pramenná literatura.

5.4 Buddhismus Diamantové cesty

Buddhismus Diamantové cesty je pravděpodobně asi nejvíce známý buddhismus u nás.

⁷² viz příloha 3.

⁷³ <http://agamicka-skola.usrhs-pha.net/?agama=Zakladni-informace>

„Je přesvědčeno, že vadžrajána obsahuje nejrychlejší a nejúčinější duchovní metody, které Buddha předal svým nejbystřejším posluchačům. Toto pokrokové Buddhovo učení má být zachováno v tradici tibetské školy Kagjüpa, kterou na Západ svým žákům přinesl lama Ole Nydahl.“⁷⁴

Linie Karma Kagju zahrnuje v sobě stará i nová učení, která se do Tibetu dostala.

„Tato škola je orientovaná na praxi, bývá též nazývána „ústní“ školou nebo školou realizace. Do Tibetu ji přinesl slavný Marpa někdy kolem roku 1050. V této linii existovaly tři hlavní (v tší) školy a osm vedlejších (menších). V současnosti se z v tších škol zachovala jen linie Karma Kagju.“⁷⁵

Duchovní hlavou linie Karma Kagjü je karmapa. Jméno karmapa znamená v překladu „ztělesnění buddhovské aktivity“. Šestnáctý Karmapa Rangdzung Rigpä Dordže musel v roce 1959 po čínské okupaci Tibetu odejít do indického exilu, s pomocí západních žáků, mezi nimiž byli i Ole a Hannah Nydahlovi z Dánska, přinesl v domoví o podstatě myslí do západního světa.

Tato škola uznává za 17. karmapu Thaje Dordžeho, který se narodil v roce 1983 v tibetské Lhase v rodině buddhistického mistra školy Jingma Miphama rinpocheho. Na jaře roku 1994 v důsledku politické situace z Tibetu odešel také do exilu v Indii. V současnosti žije v Západním Bengálsku v Kalimpongu. Západní veřejnosti se poprvé představil roku 2000, kdy absolvoval úspěšné turné po Evropě. V roce 2004 navštívil poprvé Prahu, a letos v červnu svou návštěvu zopakoval.

„Lama Ole je jeden z mála lidí ze Západu, který je plně kvalifikován jako lama a meditační mistr v tradici Diamantové cesty. V roce 1969 se společně se svou ženou Hannah stali prvními západními žáky 16. karmapy Gjalwy Rangdzunga Rigpäho Dordžeho, jednoho z nejvtěšších jogínů tohoto století a také hlavy linie Kagjü. Karmapa Oleho a Hannah hluboce ovlivnil a požádal je, aby přinesli buddhismus na Západ. Posledních třicet let nonstop cestují - učí a vedou meditační kurzy v centrech po celém světě.“⁷⁶

⁷⁴ Vojtíšek Z., 2004, s.377.

⁷⁵ Nydahl Ole, Velká Píseň, 2006, s. 235.

⁷⁶ <http://bdc.cz/index.php?option=content&task=view&id=12&Itemid=35>

Předsedou Společnosti Diamantové cesty je v České republice od roku 1997 Jakub Kadlec, který také na příání lamy Oleho Nydahla buddhismus u nás. Ostatními českými učiteli jsou například Roman Lauš, Radek Růžička, Roman Vrt a další.

„První české meditační centrum Karma Kagjü pod duchovní záštitou 17. karmapy Thajeho Dordžeho a praktickým vedením lamy Oleho Nydahla vzniklo v roce 1994 v Praze. Brzy se objevila další centra a meditační skupiny po celé republice.“⁷⁷ V současnosti je u nás takových skupin téměř 100.⁷⁸ Jejich aktivitami jsou pravidelná meditační praxe, pořádání přednášek a vydávání časopisu Buddhismus Dnes.

Jako hlavní praxe při společných meditacích je prováděna meditace na 16. karmapu (Meditace 16. karmapy nebo též Meditace Tisícletí), jedná se o formu gurujógy, kterou sám 16. karmapa sestavil a na jeho příání je také v centrech používána.

„Gurujóga, dnes nejpraktikovanější metoda na Západě, obsahuje nejpřímější cestu k osvícení, pokud máme spolehlivého učitele. Můžeme toho dosáhnout také skrze Cestu metod a vhledu. A kolik tato cesta není vhodná pro každého, mysl je možné nejlépe rozpoznat v každodenním životě prostřednictvím identifikace, iluze, ztotožnění se se soucítěním, láskou, který je bez strachu. Pokud člověk dokáže spojit v mysli-prostoru takového učitele, bude se úžasným způsobem rozvíjet, dokud nerozvine všechny svoje vrozené kvality.“⁷⁹

Nový a začínající členové musí projít rituálem i praxí „přijímání útočiště“ u Buddhy, která se skládá ze sto jedenácti tisíc sto jedenácti specifických poklon. Dalšími technikami pro začátečníky je Meditace na tisícletí a dech a Meditace duhové tisícletí. Pro pokročilejší je určená Meditace dávání a braní. Při meditační praxi je také pracováno s mantrami a mandalami.

Buddhismus Diamantové cesty bývá často kritizován kvůli svému přímému až konzumnímu pojetí buddhismu a výtkám se pro svůj styl života nevyhne ani Ole Nydahl. Učení Buddhismu Diamantové cesty přímě navazuje na tibetskou tradici, zprostředkovanou šestnáctým karmapou a

⁷⁷ Nydahl Ole, Jak se věci mají. Živé pojetí buddhismu. nakladatelství Břilý deštník, Brno, 2005, s. 92.

⁷⁸ Kompletní seznam center Buddhismu Diamantové Cesty v příloze

⁷⁹ <http://bdc.cz/index.php?option=content&task=view&id=5&Itemid=28>

v současné době jedním ze 16. karmap, který je se západními centry ve stálém kontaktu.

4.5 Shambhala česká republika

Tato meditační komunita je součástí mezinárodní buddhistické společnosti Shambhala International dříve známé pod názvem Vadžrahatu.

„Mezinárodní buddhistické společnosti Vadžrahatu náležející k tibetské tradici vadžrajány. Odnož tibetské buddhistické sekty Kagjupa. V roce 1970 ji založil lama Chogyam Trungpa Rinpoche a nyní stojí v jejím čele jeho syn Sawang Osal Rangdol Mugpo. V Současnosti Vadžrahatu International po celém světě více jak sto poboček a center, která organizují výuku meditačních a psychotherapeutických technik a studium buddhistické filosofie, psychologie a tibetské tradiční medicíny.“⁸⁰

V České republice působí v současné době tři hlavní centra – v Praze, Brně, Jablonci nad Nisou a několik menších skupin například ve Vyškově. Centra jsou od roku 1996 zastřešena sdružením Shambhala česká republika. Počet jejich příslušníků se pohybuje v několika desítkách (pražské centrum má kolem třiceti stálých členů). Tyto centra pořádají každý týden pravidelná meditační sezení a každý zájemce je kdykoli seznámen s jejich učením, meditačními technikami a šambalistickou vizí. Mimo to pořádá různé přednášky a kulturní akce.

Shambhala se sama prezentuje takto:

„Meditační komunita Shambhala česká republika nabízí ve svých centrech praxi a studium v jediné linii buddhismu. Tato linie kombinuje tradiční tibetský buddhismus s učením Shambhaly, jak žít povznášející život, plně zapojený do společnosti. Jsme součástí mezinárodní organizace a komunity městských a venkovských center, založené Vidyadharou Chogyam Trungpou Rinpochem a nyní vedené Sakyong Mipham Rinpochem.“⁸¹

⁸⁰ Hrabal F. R.(ed.), 1998, s. 433.

⁸¹ <http://www.shambhala.cz/index.htm>

„Osobnost Chogyama Trungpy byla od počátku svého působení v USA vnímána jako kontroverzní. Kritici m vadil nejen jeho provokujícím způsobem života, ale i smyšlenými prvky různých buddhistických prvků.“⁸²

Učení této skupiny kombinuje buddhistické učení s jinými technikami ve snaze učinit buddhismus přijatelnější západnímu světu. Šambala je legendární buddhistická cesta osvícení a štěstí a na mýtu o Šambale a jejích bojovnících staví své učení, které má sloužit ku pomoci elit každodennímu životu. „Výcvik Shambhaly klade důraz na meditační praxi v sedění a je rozdělen do pěti stupňů: I. Učení být sloužícím, II. Zrození bojovníka, III. Bojovník ve světě, IV. Probuzené srdce, V. Otevřené nebe.“⁸³ Využívá théravádových meditací bdělé pozornosti (vipassaná) a meditace klidu (samatha), které mají naučit meditujícího poznat sám sebe.

„Praxe Šambaly spíše než cestu izolovaného a do meditací ponořeného mnicha i jogína rozvíjí cestu aktivního působení v životě, která připomíná cestu bojovníka, tedy jedince, který před problémy neutíká, ale snaží se je řešit, jedince, který vidí skutečnost takovou, jaká skutečně je.“⁸⁴

Šambala stejně jako Buddhismus Diamantové cesty náleží k linii Kagjupa a obě tyto skupiny jsou původem západnímu světu, přesto je jejich učení a praxe naprosto odlišná. Šambhala by se podle mého názoru dala označit za buddhistickou synkretickou skupinu kombinující určité techniky théravády, mahájány, vajrájány, které spojují se Šambalským mýtem.

4.6 Karma Dargje Ling

Obanské sdružení Karma Dargye Ling (Místo setkání a rozkvětu Dharmy) je pražské společenství tibetského buddhismu, vycházející z učení školy Kagjupa, linie Karma Kagju. Jedná se o malou skupinu praktikujících, která v současnosti čítá asi 10 členů.

⁸² Vojtíšek Z., 2004, s. 376

⁸³ Trungpa Chogyam, Shambhala : posvátná cesta bojovníka, Pragma, Praha, 1999, s. 178.

⁸⁴ Lužný D., Nová náboženská hnutí, Masarykova Univerzita, Brno, 1997, s. 73.

„P vodn se jmenovala Dhakpo Praha a byla založena roku 2000. O dva roky pozd ji byla p ejmenována na Karma Dargje Ling. Skupina byla p vodn založena jako centrum mnišského zp sobu náboženského života v linii Karma Kagju (opa ný pól, tzv. laický nebo také jógi nský zp sob náboženského života uvnit této linie reprezentuje nap íklad u ení Buddhismu Diamantové cesty).“⁸⁵

Hlavou této školy je 17. karmapa Trinlay Thaja Dordže a jeho hlavním evropským sídlem jsou kláštery a centra Dhagpo Kagyu Ling ve Francii. Vedoucím u itelem této skupiny je Trinlay Tulku rinpo he, jenž je garantem medita ního výcviku a studia a je považován za jediného tulku ⁸⁶, který se inkaroval na Západ . „Byl rozpoznán Jeho Svatostí 16. Gjalwa Karmapou a Kalu Rinpo hem jako inkarnace Khakhjab Rinpo heho - významného u itele školy Karma Kagyu tibetského buddhismu.“⁸⁷ Dalšími d ležitými u iteli této skupiny jsou lama Drime Oser, lama Henrik, Džigme rinpo he a Khenpo odrak Tenphel rinpo he, kte í jsou zváni do eské republiky, aby zde p edávali dharmu a vyu ovali medita ní praxi.

„Hlavní aktivity skupiny jsou sm ovány k po ádání kurz , kde pozvaní u itelé, vykládají dharmu a u í technice meditace. Pro zájemce probíhá výuka tibetštiny. Samoz ejm probíhají pravidelné pond lní meditace a víkendová setkání v buddhistickém centru Lotus.“⁸⁸

Skupina se schází k spole né medita ní praxi každé pond lí v 19 hodin. Program za íná medita ní praxí šina - základní meditace ve všech buddhistických tradicích, jedná se o meditaci klidu nebo také meditaci hlubokého zklidn ní. Poté následuje Meditace Milující O í -zpívaná púdža enrezig (skt. Avalokitešvara) soucit všech buddh as je n kdy vyhrazen také studiu.

Skupina se snaží založit vlastní centrum, které by m lo být otev eno široké ve ejnosti a zároveň umož ova t intenzivní studium a praxi Buddhadharmy, a jehož sou ástí by m la být i odborná knihovna.

⁸⁵ Zálabová S. , Vojtíšek Z. , Tibetský buddhismus v eské republice, Dingir . 4, Dingir s. r. o., 2004, s. 131.

⁸⁶ Tulku- v domé „vt lení“

⁸⁷ <http://karma-dargye-ling.org/onas.html>

⁸⁸ rozhovor s Radkem Zamrazilem – kontaktní osobou a lenem Karma Dargje Ling, viz p íloha . 6.

„Naše skupina se snaží pokračovat v tradici, která má sice své kořeny na asijském kontinentu, nicméně je plně přizpůsobená evropským podmínkám.“⁸⁹

Tato skupina tibetského buddhismu se ve své učenosti a praxi snaží vycházet z tibetské linie Karma Kagju zprostředkované zasvěcenými učiteli. Přizpůsobení západnímu světu není zřejmé, snad jen ve stylu života praktikujících, kteří mimo buddhistickou praxi, vedou normální život v západní společnosti, tj. chodí do zaměstnání.

4.7 Kagyu Samye Dzong

Příslušná skupina Kagyu Samye Dzong se taktéž hlásí k linii tibetského buddhismu Karma Kagju.

„Název je odvozen od prvního buddhistického kláštera v Tibetu - Samye (Samja). **Samye** znamená v tibetštině za, mimo představu. **Dzong** znamená tvrz, pevnost nebo dóm. V přeneseném významu je Samye Dzong místo, kde se upevňuje přímé prožívání skutečnosti takové, jaká je, bez představy a představ.“⁹⁰

Toto centrum bylo založeno v roce 1997 lámou Yeshe Losalem, jako dceřinná skupina skotského kláštera Samye Ling Mona. Skotský klášter založil Chogyam Trungpa rinpoche společně s Akongem Tulku rinpochem v roce 1967 jako první klášter tibetského buddhismu na Západě a v jeho čele nyní stojí práma lama Yeshe Losal.

Lama Yeshe Losal se narodil v roce 1943 v Khamu ve východním Tibetu, byl vychováván v klášteře, který byl nucen opustit v roce 1959. Ve studiu pokračoval pod vedením vysokých lám v Indii. Jeho hlavním učitelem byl 16. karmapa Rangdžung Rigpā Dordže, u kterého pracoval jako osobní tajemník. Poté se podílel na budování skotského kláštera.

Skupina pořádá pravidelná setkání vždy ve čtvrtek v 19 hodin, přizpůsobeným nováčkům je udělena instrukce k meditační praxi, poté je na programu meditace šina (meditace klidu). Následuje studium dharmy a enrezig pudža (skt. sadhana) – „Zpívání obřadu, vyjadřuje samu podstatu

⁸⁹ <http://karma-dargye-ling.org/onas.html>

⁹⁰ <http://www.czech.samye.org/frame.html>

buddhistické cesty. Rozvíjením nepodmíněné lásky a soucitu se naše mysl stává klidnou a láskyplnou, a tím p ipravenou pomoci ostatním.“⁹¹ Na konci je vyhrazen as pro otázky k nauce i praxi. Vlastní praxe len zahrnuje také pudžu Drolma, Opagme ...

Mezi ostatní aktivity skupiny pat í p edevším po ádání kursu tibetského buddhismu (od roku 2001), medita ních pobyt pod vedením zahrani ních u itel , nap íklad Donaldem Creedonem a spravuje také eskou pobo ku organizace Rokpa.

„Rokpa znamená v tibetštin "pomoc". Je to charitativní organizace, která si klade za cíl poskytovat základní pomoc lidem v nouzi. Organizaci Rokpa vytvo il v roce 1982 Dr. Akong Tulku Rinpo he. Pod jeho vedením se rozrostla do sv tové organizace, sdružující nepolitické a nesektá ské skupiny. Práce Rokpy se v sou asné dob zam ũje na t i hlavní oblasti: humanitární pomoc, psychoterapie a duchovní vývoj.“⁹²

Tato skupiny taktěž navazuje u ení a praxi p edávané v linii Karma Kagju a její p izp sobení je asi podobné jako u Karma Dargje Ling.

4.8 Karma Thegsum holing

Další skupinou hlásící se k odkazu školy Kagjupa, linie Karma Kagju je pražská Karma Thegsum holing - (karma - zde buddhovská aktivita; thegsum - t i prost edky, t.j.hínájána, mahájána a vadžrajána; holing - zahrada dharmy).Tuto skupinu z izuje ob anské sdružení 108, které vede Jan Komrska.

„Jan Komrska spoluzakládal v roce 1994 v eské republice centrum linie Karma-Kagju. Od n j se kv li sporu o karmapu pozd ji odd lil a založil roku 1998 pod patronací duchovních u itel – karmapy Urgjana Trinla Dordžeho a Khandro rinpo he – vlastní centrum.“⁹³

Tato skupina na rozdíl od ostatní eských skupin linie Karma Kagju uznává za 17. karmapu Urgjana Trinla Dorgžeho. Duchovní u itelkou skupiny se stala Khandro rinpo he.

„Khandro rinpo he se stala držitelkou dvou linií: odkazu mahámudry Kamcchang Kagjü, a zároveň linie ingmapovské tradice Mindoling, jenž je

⁹¹ <http://www.czech.samye.org/frame.html>

⁹² <http://www.czech.samye.org/frame.html>

⁹³ Zálabová S. , Vojtíšek Z. , 2004, s. 131.

nejhlavnější z šesti linií dzogchenové tradice, založené především na „tyech termách Minling Terdak Lingpy“.⁹⁴

Khandro rinpoche se narodila v roce 1967 v Kalimpongu a ve dvou letech byla rozpoznána Jeho Svatostí 16. karmapou jako reinkarnace dákiní z Tsurphu, Khandro Urgyen Tsomo, která byla jednou z nejvýznamnějších ženských mistrů ve své době. Založila a spravuje meditační centrum Samten Tse v severní Indii, od roku 1987 vyuvazuje na Západě a pravidelně navštívuje i Českou republiku. Při její poslední návštěvě u nás pokračovala v předávání vadžrajánových učení, jádrem výkladu byla první část verze cyklu Vadžrasattvy, týkající se sádhánové praxe, na kterou naváže skupina organizací ústraní ngondro.

„Karma Thegsum chöling je otevřenou kromě praxe linie Kagju také učení buddhistických mistrů různých jiných škol a linií.“⁹⁵ Při skupině pracuje také předkladatelská skupina „KTC Praha“ a vydavatelství „108 publishing“, které zajišťují především studijní texty, které slouží členům skupiny. Skupina pořádá tzv. „retreaty“ – intenzivní víkendové semináře a pravidelně se schází v centru Lotusu k studiu lhaktongu a vipassány.

Tato skupina se také snaží využívat a praktikovat pod vedením zasvěcených zahraničních učitelů a následovat tradici školy Karma Kagju, jen s tím, že tato skupina na rozdíl od ostatních českých skupin uznává za 17. karmapu Urgjana Trinla Dorgžeho. Mimo to je otevřená také učení ostatní buddhistických škol.

4.9 She Drub Ling

Skupina She Drub Ling se hlásí k učení školy Gelugpa, v jejímž čele stojí 14. dalajlama Tandzin Gjamccho. Název skupiny Shedrub Ling

⁹⁴ Komrská J., Centrum Karma Thegsum chöling pod duchovním vedením Khandro rinpoche, článek publikován na www.tibinfo.cz/clanek.php?id=87, 1998.

⁹⁵ Komrská J., www.tibinfo.cz/clanek.php?id=87, 1998.

znamená v tibetštině ostrov učení a praxe. Hlavním učitelem a také patronem této skupiny je Khyongla Rato rinpoche.

„Khyongla Rato rinpoche je reinkarnovaný lama a učitel Gelukpa školy tibetského buddhismu. Narodil se v jihovýchodním Tibetu v Khamské oblasti a studoval v nejslavnějších kláštirech Tibetu a získal Lharampa Geshe titul. V roce 1959 uprchl přes Himaláje spolu s tisíci mnichy a Dalajlámou do Indie a nakonec do Spojených Států. V roce 1975 založil The Tibet Center, nejstarší centrum tibetského buddhismu v New Yorku.“⁹⁶

Dalšími učiteli centra jsou Alex Berzin a Nicholas Vreeland, editel Tibet centra v New Yorku. Jedná se o poměrně malou skupinu. Skupina působila v pražském centru v Jilské ulici, ale od povodní v roce 2002 nemá vlastní prostory, z čehož plyne i fakt, že v současnosti nevyvíjí velkou aktivitu. Učitelové se především zabývají studiem textů 14. dalajlamy.

Tato skupina navazuje na učení školy Gelugpa, avšak v současné době nevyvíjí téměř žádnou aktivitu. Soustředí se jen na studium dalajlamových textů.

4.10 Ostatní vadžrajánové skupiny

4.10.1 Rabten Hödarling

Rabten Hödarling - centrum pro tibetská buddhistická studia bylo založeno v Liberci v roce 2000. Jeho editel a zároveň hlavním učitelem je Ctihodný Gonsar Tulku Rinpoche. Centrum vzniklo pod záštitou švýcarského klášterního institutu Rabten Choeling s cílem umožnit a zpřístupnit studium autentických pramenů tibetské buddhistické tradice a přispět tak k jejímu zachování.

„Hlavní náplní aktivit je studium a praxe Dharmy, a již formou pravidelných setkání každý týden nebo pravidelných přednášek a učení, vedených kvalifikovanými lamy a mnichy z kláštera Rabten Choeling a Tashi Rabten. Kromě Ctihodného Gonsar Rinpoche jsou dalšími učiteli Ctihodný Geše Penba, Ctihodný Markus a Ctihodný Samten. Zásadně do praxe Dharmy zde předal i Ctihodný Rabten Tulku Rinpoche - reinkarnace Geše

⁹⁶ <http://sweb.cz/ShedrubLing/ucitele2.html>

Rabtena a také Tri hang hoktrul Rinpo he - sou asná inkarnace Kjabdže Tri ang Dordže hanga.“⁹⁷

V centru jsou pořádány především víkendová setkání za účelem meditace, studia nebo k různým rituálním praxím.

4.10.2 Skupiny dzog henu

V České republice působí v současné době dvě skupiny dzog henu a to skupina Dzog hen a skupina Bon Garuda, která se odvíjí k tibetské tradici Yungdrung Bon. Tyto skupiny jsou spjaté s duchovní kulturou Tibetu, i když spojitost s buddhismem je trochu problematická.

„Přestože je dzog hen považován za esenci všech tibetských duchovních tradic, sám o sobě nenáleží ani k buddhismu, ani k bönu a není dokonce ani tibetského původu - prvotní stav totiž nemá žádnou národnost a je všudypřítomný...“⁹⁸

Skupina Dzog hen byla v České republice oficiálně založena pod záštitou občanského sdružení Dzog hen zaátkem roku 2001, stoupenci dzog henu se však pravidelně scházeli již od roku 1998. „V čele komunity stojí tříčlenná rada tzv. Gakyil, která je volena jednou ročně. Rada zastupuje členy a je zodpovědná za organizaci aktivit komunity.“⁹⁹ Praktikující dzog henu následují nauky tibetského mistra Chogjaly Namkhai No rbu.

Mezinárodní komunita dzog henu též založila projekt A.S.I.A., zabývající se humanitární pomocí v Asii a především v Tibetu a založila dzog henové komunity ve více než 40 zemích světa, přičemž hlavní centra (Gary) jsou v Itálii, Rusku, Spojených státech, Argentině, Venezuele a v Austrálii.

Skupina Bon Garuda zakládá svou praxi na předbuddhistickém bönu a na učeních tibetského mistra Tendzin Wangyal rinpocheho, který vykonává hlavní praxi dzog henu.

⁹⁷ <http://www.rabten.cz/>

⁹⁸ <http://www.dzogchen.cz/?node=nauka>

⁹⁹ Zálabová S., Vojtíšek Z., 2004, s. 130.

5.10.3 Jiné organizace

Zájem o tibetský buddhismus nalezneme i mimo „náboženské“ skupiny v oblasti občanské solidarity a ochrany lidských práv. Řada aktivit ve prospěch Tibetu pořádá i podporuje občanské sdružení Lungta, zaměřené na záchranu tibetské kultury a buddhismu, které kromě jiného vydává i občasnýk Tibetské listy a provozuje informační systém o Tibetu TIBINFO.

Podobné aktivity zaštiťuje i jiná nezisková organizace Nada ní fond Potala založený v roce 1998.

Nutno je zde zmínit také Pražské buddhistické centrum Lotus fungující od září 1999, které poskytuje své prostory scházejícím se meditačním skupinám buddhismu, jógy... V rámci centra funguje také knihovna buddhistické a s ní související literatury.

4.11 Ostatní skupiny

Mezi ostatní skupiny jsem se rozhodl zařadit, skupiny i školy, které se na tantru odvolávají, ale o jejichž vztahu z tantrou, jako indickým fenoménem, panují velké pochybnosti.

Výjimku v této kapitole tvoří hnutí Tirusbai, které v nedávné době u nás p sobilo a také bych zde chtěl objasnit skupinu vytvořenou kolem indického gurma Satja Saí Báby, která v České republice také p sobí.

4.11.1 Tirusbai

Toto hnutí, které již zakončilo svou aktivitu, p sobilo zhruba od roku 1997 do roku 2005 jako volné sdružení lidí, kteří byli osloveni učním Suddha Sanmarga.

„Suddha Sanmarga není naukou s rozsáhlou filozofií a rozvíjeným systémem cvičení. Je především praktickým způsobem života, který vede k vnitřní i vnější harmonii, k porozumění sobě sama i svému, k nalezení pravdy o smyslu lidského života. Na cestě k poznání je důležitá jedině vlastní zkušenost. A k vlastní zkušenosti vede teprve praktické

napl ovaní princip u ení v každodenní život . Suddha Sanmarga u í, aby se lov k neomezoval hranicemi žádného náboženství.“¹⁰⁰

lenové hnutí se snažili o napl ovaní princip tohoto u ení v praktickém život v sou asných evropských podmínkách.

4.11.2 Satja Saí Bába

Saí centrum v eské republice je sou ástí mezinárodní organizace založené indickým guruem Satja Saí Bábou Satja Saí Samádž. U nás p sobí od roku 1995 v Zámrsku na Pardubicku, ale své stoupence má i v jiných m stech.

Satja Saí Bába se prohlašuje za inkarnaci boha Šivy, a proto bývá n kdy jeho u ení považováno za bhaktický šivaismus. Po d kladn jším prostudování n kolika jeho knih je z ejmé, že Satja Saí Bába se prohlašuje nejen za inkarnaci Šivy, ale také Buddhy, Rámy, Kršny a dokonce i Ježíše Krista a vystupuje jako sjednotitel všech náboženství.

5.11.3 Ostatní „tantrické“ školy

V eské republice p sobí, mimo již zmín é skupiny, velké množství spole ností a sdružení po ádající velké množství kurz , k teré jsou nazývány tantrické, ale podle mého názoru se jedná spíše o metody sexuálního experimentování, jak by jinak mohlo být možné složitou tantrickou praxi, jejíž studium a následná praxe pod vedením zkušeného gurua trvá n kolik let ne - li desetiletí shrnout do n kolika hromadných víkendových kurz . Spadaly by s nejtší pravd podobností do, v sou asné dob bujn se rozvíjejícího, neotantrismu nebo podle n kterých také „antitantrismu“.

Do této skupiny bych za adil Tantra Institut, Kamala Tantru, Ob anské sdružení Nataraj, Tantra klub Praha, Tantra Katky Kramošíkové. Podle mého mín ní sem spadají i tantrické školy založené na odkazu Osha, tedy Osho Sugama Meditation Center a Osho Shangri La Meditation Center.

¹⁰⁰ Jirásek B. ,Tradice tamilských siddh , Univerzita Pardubice, 2006, s. 43.

Podle vyjádření kontaktní osoby Osho Shangri La Meditation Centra jejich přednášek a činností nezahrnují žádné z témat mé práce, přesto se v jejich nabídce kurzů slovo tantra objevuje („Tantra pro ženy Intensive“).

Závěr

Šivaistické a tantrické tradice tvoří široký systém náboženských forem a jsou navzájem hluboce propojené. Uctívání božstva Šivy je velice roznorodé od puránského uctívání, extatické bhakti až k vysoce esoterickým formám uctívání v jeho tantrických směrech. Tantrismus představuje syntézu hlavních duchovních hinduistických proudů a směrů. Od doby svého vzniku pronikl téměř do všech indických směrů. Jeho přesné definování je díky ezoterickému charakteru však velmi problematické.

Západní svět je v posledních několika desetiletích otevřen velkému proudění nových východních nauk a praktik, a tak se k nám dostávají, některé už zde pomalu zdomácnily, roznorodé exotické směry, které mohou v budoucnu ovlivnit zdejší křesťanské prostředí a západní mentalitu.

Šíření tantry, i když je často zprostředkováno pochybnými učiteli, přestože a také tak, již není, osvětluje problém sexuality, která byla v dřívějších dobách na Západě tématem, o které se nepsalo a nemluvalo. Západní texty zabývající se nejen jak sexualitou by jsme spojívali na prstech jedné ruky.

Do České republiky se díky striktnímu komunistickému režimu zaly tyto směry dostávat až v poslední době, a proto je povdomí o těchto směrech v širší veřejnosti jen velice povrchní nebo ovlivněno zkomercializovaným zaujetím vším přicházejícím z Východu nehledě na hodnotovnost zdrojů.

I přesto je možné již v této době nalézt u nás již zavedené náboženské skupiny inspirované i navazující na indické popřípadě tibetské náboženskými systémy. Tyto systémy jsou však často upravovány pro západní svět a ztrácí tak svou historickou a náboženskou hodnotu.

Cílem této práce nebylo podat vyerpávají historii zvolených směrů, ale nastínit jejich základní rysy a porovnat je s přenesenými náboženskými formami, které se zde veřejně projevují. Nebylo v mých silách zmapovat formy šivaismu, tantrismu a také tantrického buddhismu beze zbytku, protože jejich stoupenci př sobě často samostatně nebo v malých skupinkách, a nedávají o sobě v d t. Musím se zde však pozastavit nad tím, jak je především z tantrismem na Západě zacházeno, tantra především ezoterická

tradice se zde z velké části stala prodejnou záležitostí a dalo by se říci, že byla zneužita ve jménu hédonistického materialismu.

SEZNAM LITERATURY

Primární literatura

- Conze Edward, Stručné dějiny buddhismu, nakladatelství JOTA, Brno, 1997, 1. vydání.
- Góvinda láma Anagárika, Buddhistické reflexe : poselství buddhismu pro Západ, Votobia, 1996.
- Nyda hl Ole, Jak se věci mají. Živé pojetí buddhismu. nakladatelství Bílý deštník, Brno, 2005, 5. vydání.
- Nyda hl Ole, Moje cesta k lámám : buddhové stěpy světa, Společnost Diamantové cesty, Praha, 1999, 1. vydání.
- Nyda hl Ole, Velká Pěť : pohled mahámudry buddhismu Diamantové cesty, nakladatelství Bílý deštník, Brno, 2006, 2. revidované vydání.
- OSHO, Od sexu k nadvdomí, Pragma, Praha, 1996.
- OSHO, Tantra, spiritualita a sex, Pragma, Praha, 1994, 1. vydání.
- Trungpa Chogyam, Shambhala : posvátná cesta bojovníka, Pragma, Praha, 1999.
- USRHS-PHA, Tantrický buddhismus I., Šivašakti a Vadžrajóginí, Plzeň, 1997.
- USRHS-PHA, Úvod do metafyziky a esoteriky Indie s důrazem na tantrické vědy, Vadžrajóginí, Plzeň, 1995.

Internetové zdroje

- <http://agamicka-skola.usrhs-pha.net/>
- <http://www.bdc.cz>
- <http://www.czech.samye.org/frame.html>
- <http://www.dzogchen.cz>
- <http://www.jogin.cz>
- <http://karma-dargye-ling.org/onas.html>
- <http://mujweb.cz/www/ananda.marga/>
- <http://www.rabten.cz>
- <http://www.shambhala.cz/index.html>
- <http://sweb.cz/ShedrubLing.html>
- <http://www.tibinfo.cz>

Sekundární literatura

- Bary , W. T. de (ed.), Sources of Indian tradition, Columbia University Press, New York, 1960.
- Bhandarkar R. G. ,Vaisnavism, Saivism and minor religious, Strassburg : K. J. Trübner, 1913.
- Filipský J., Encyklopedie indické mytologie. Postavy indických bájí a letopis , Libri, Praha,1998.
- Flood G., An introduction to Hinduism, Cambridge University Press, Cambridge, 1999.
- Fric J., Šiva a Parvatí, Volvox Globator, Praha, 2005, 1. vydání.
- Hrabal F. R.(ed.), Lexikon náboženských hnutí, sekt a duchovních společností, CAD Press, Bratislava, 1998, 1. vydání.
- Jirásek B.,Tradice tamilských si ddh , Univerzita Pardubice, 2006.
- Kol. ,Bohové s lotosovými o ima. Hinduistické mýty v indické kultu e t í tisíciletí, Vyšehrad, Praha, 1986, 1. vydání.
- Kol. , D jiny Indie, Nakladatelství Lidové Noviny, Praha, 1. vydání, 2003.
- Kol. , Lexikon východní moudrosti,Buddhismus, Hinduismus, Taoismus, Zen, Votobia, Olomouc, 1996, 1.vydání.
- Kolmaš J., Tibet : D jiny a duchovní kultura, Argo, Praha, 2004, 1. vydání
- Kolmaš J., Tibetská kniha mrtvých, Aurora, Praha, 1998, 4. vydání.
- Lenoir F., Setkání buddhismu se Západem, Volvox Globator, Praha, 2002, 1. vydání.
- Lopez D. S. (ed.), Religions of India in Practice, Princeton University Press, Princeton, 1999.
- Lopez D. S., Religions of Tibet in Practice, Princeton University Press, Princeton, 1999.
- Lužný D., Nová náboženská hnutí, Masarykova Univerzita, Brno, 1997, 1. vydání.
- Miltner V., Vznik a vývoj buddhismu, Vyšehrad, Praha, 2001, 1. vydání.
- Oberhammer G. (ed.), Studies in Hinduism II.: Micelanea to the Phenomenon of Tantras, Osterreich ische Akademie der Wissenschaften, Wien, 1998, íslo vydání neuvedeno.

O'Flaherty W. D., Šiva - The Erotic Ascetic, Oxford University Press
Oxford, 1981.

Smart N. , The World's Religions, Old Traditions and Modern
Transformations, Cambridge University Press, Cambridge, 1993

Vojtíšek Z., Encyklopedie náboženských směrů v České republice, Portál,
Praha, 2004, 1. vydání.

Werner Karel, Malá encyklopedie hinduismu, Atlantis, Brno, 1996, 1.
vydání.

Werner Karel, Náboženství jižní a východní Asie, Masarykova univerzita
Ústav religionistiky Filozofické fakulty, Brno, 1995, 1. vydání.

Werner Karel, Náboženské tradice Asie: Od Indie po Japonsko
s přihlédnutím k P ednímu východu, Masarykova univerzita, Brno, 2002,
1. vydání.

Zbavitel D., Hinduismus a jeho cesty k dokonalosti, DharmaGaia, Praha,
1993, 1. vydání.

Zbavitel D., Otazníky starověké Indie, Nakl. Lidové noviny, Praha, 1997,
1.vydání.

Zbavitel D., Starověká Indie, Panorama, Praha, 1985, 1. vydání.

Přílohy

Příloha . 1

Návštěva ekologické bio-farmy Sedlečko české neohumanistické společnosti – Ánanda Márga

Dne 16.6. 2007 jsem navštívil ekologickou farmu hnutí Ánanda Márga v obci Sedlečko. Byla to návštěva nedomluvená, jelikož emailová adresa této společnosti byla zrušena, telefonní číslo na tuto farmu již neexistuje a jiný kontakt se mi nepodařilo získat. Nalezl jsem zde zchátralý starý dům s několika zčásti nebo zcela rozpadlými hospodářskými budovami vše zarostlé metrovou trávou, ale jinak nikoho. Podle slov obyvatel místní vesnice zde nikdo z nich od zimy nebyl a předtím sem určitou dobu jen kdosi občas dojížděl z Prahy. Nic konkrétního o jejich činnosti zde nevěděl. Podařilo se mi však získat kontakt na osobu, která s členy tohoto hnutí byla v bližším kontaktu a získat od ní krátký rozhovor.

Rozhovor s panem V. W. Y. :

Otázka :

V jakém vztahu jste byl s tímto hnutím? Byl jste jeho členem?

Odpověď :

Ne ne, já jsem tam měl kamarádku, ona byla také Američanka a tak jsem jí tam občas navštěvoval, ale ona je již asi rok v Irsku, byla tam převelena a od té doby jsem tam nebyl. A nejsem s nimi v kontaktu, mám to nic neříká náboženství.

Otázka :

Kolik lidí zde asi žilo nebo pobývalo?

Odpověď :

V tšinou tady byli jen dva lidi a to byly v tšinou že ny, íkaly si didi, byla tady ta moje p ítelkyn a taky n jaká Brazílka, no byly tam v tšinou cizinci mluvilo se tam nej ast ji anglicky. Jednou tam bylo asi deset lidí, ale nevím, co se tam d lo.

Otázka :

Víte n co o jejich ínnosti na farm ?

Odpov d :

Jezdili tam lidé, aby se u ili ekologickému zem d lství, jak mají ekologicky p stovat rostliny. Já to trochu nechápu, pro lidé jedou sem, žijí tady v takových nuzných podmínkách bez vodovodu a normálních toalet, aby se nau ili ekologicky p stovat rostliny.

Otázka :

Seznámil jste se n jak s jejich u ením a duchovní praxí?

Odpov d :

O jejich u ení toho p íliš nevím, museli dodržovat n jaká pravidla, byli to úplní vegetariáni a nejedli ani vejce, zkrátka nic živo íšného a nesm íli žádný alkohol. Jinak co vím provád íli p tkrát denn 15 až 20 minut meditaci, když m íli hodn práce tak jen dvakrát t íkrát denn .

P íloha . 2

Návšt va medita ního centra Buddhismu Diamantové cesty

Dne 18.6. 2007 jsem navštívil pražské medita ní centrum Buddhismu Diamantové cesty, dostalo se mi v elého p ívítání a hned se mi za al v novat jeden ze stálých ílen centra. Provedl m celým centrem, ukázal mi kde a jak probíhají pravidelné meditace a ochotn odpovídal na všechny mé dotazy.

Rozhovor se stálým členem meditačního centra Buddhismu
Diamantové cesty Robertem :

Otázka :

Mohl bych se tě na začátek zeptat, co tě přivedlo k Buddhismu Diamantové cesty?

Odpověď :

Já jsem se už mnohem dříve zajímal o filozofii a duchovno, chtěl jsem filozofii i studovat, ale všechna taková studia jsou jen teoretická, je to jen učení se něčeho bez jakéhokoli kontaktu s tím, co se učí, a mělo by se více zajímat praktická stránka věci. A jak jsem se sem dostal? Přeslov k ve svém životě narazí na pár slepých uliček a pak najednou najde cestu, která jde dál. A tu jsem našel zde.

Otázka :

Co ti dalo učení a praxe Buddhismu Diamantové cesty a navštěvování meditačního centra?

Odpověď :

Smích... Jsem šťastný. Vedu šťastný život. Předtím jsem byl také šťastný, ale to vždy trvalo jen nějakou krátkou dobu a poté přišlo nějaké zklamání, to je teď jiné. Přeslov k se naučí neulpívat na nestálých věcech. Mimo jiné jsem se seznámil s mnoha příjemnými lidmi a našel si zde mnoho přátel. Je to lepší než trávit volný čas někde po ulicích či restauracích, tohle má nějaký přínos.

Otázka :

Kolik lidí se zde v centru pravidelně schází?

Odpověď :

Stopadesát z toho je 70 stálých pispívajících a zbytek ne. My sami pispíváme na innost centra, protože nám peníze nikdo nedá.

Otázka :

U nás je více takovýchto center, kolik jich je a kolik lidí je asi navšt vuje pravideln v celé eské republice?

Odpov d :

Dnes jsou centra nebo medita ní skupiny skoro v každém v tším m st , ale n jaká konkrétní ísla neznám. Zkus se podívat na naše webové stránky tam najdeš seznam t chto center.

Otázka :

ím je charakteristický Buddhismus Diamantové cesty a ím se odlišuje od buddhismu théravádového nebo mahajány?

Odpov d :

Buddhismus Diamantové cesty navazuje na školu tibetského buddhismu Kagjupa, jinak by se dal ozna it jako vadžrajána nebo t antrajána. Je zde kladen velký d raz na u itele, který žáka zasv cuje do u ení a vede ho. Dále Buddhismus Diamantové cesty pohlíží na každého lov ka jako na buddhu, který ovšem musí v sob buddhovství nalézt a probudit. Máme celou adu velice ú inných metod, jak dosáhnout osvícení již v tomto život . V théravád je kladen d raz na hromad ní dobrý skutk i zásluh, v mahaján jde o rozvíjení soucitu, v zenu o disciplínu, ale buddhismus diamantové cesty se zam uje p edevším na práci s myslí.

Otázka :

Co by se ve vašem u ení a praxi dalo ozna it za tantrické?

Odpov d :

Víš s tantrou je to trochu problematické, myslím tím to, jak je tantra na Západ zprofanována a přitom v tšinou málokdo ví, co to tantra je? Slovo tantra znamená vlastně tkát a je to myšleno jako, že je pevně spojená, vetkaná, a je myšleno s myslí nebo s naukou. Naše praxe zahrnuje meditaci T i sv tla, gurujógu na 16. karnapu, praxe s mandalami... tady bych t odkázal na knihu Jak se v ci mají od Oleho Nydahla tam jsou všechny naše meditace podrobně popsány a najdeš tam i informace o našem u ení.

Příloha . 3

Seznam center Spole nosti buddhismu Diamantové cesty:

<u>Bechyně</u>	bechyne@bdc.cz	
<u>Benešov</u>	benesov@bdc.cz	
<u>Blatná</u>	blatna@bdc.cz	
<u>Brno</u>	brno@bdc.cz	www.bdc.cz/brno
<u>České Budějovice</u>	ceskebudejovice@bdc.cz	
<u>Česky Těšín</u>	ceskytesin@bdc.cz	www.bdc.cz/ceskytesin
<u>Děčín</u>	decin@bdc.cz	
<u>Hradec Králové</u>	hradeckralove@bdc.cz	www.bdc.cz/hradeckralove
<u>Chomutov</u>	chomutov@bdc.cz	
<u>Jihlava</u>	jihlava@bdc.cz	www.bdc.cz/jihlava
<u>Jilemnice</u>	jilemnice@bdc.cz	
<u>Jindřichův Hradec</u>	jindrichuvhradec@bdc.cz	www.bdc.cz/jindrichuvhradec
<u>Karlovy Vary</u>	karlovyvary@bdc.cz	www.bdc.cz/karlovyvary
<u>Karviná</u>	karvina@bdc.cz	
<u>Kladno</u>	kladno@bdc.cz	www.bdc.cz/kladno
<u>Klatovy</u>	klatovy@bdc.cz	
<u>Kralupy nad Vltavou</u>	kralupy@bdc.cz	
<u>Kraslice</u>	kraslice@bdc.cz	www.bdc.cz/kraslice
<u>Kroměříž</u>	kromeriz@bdc.cz	
<u>Kyjov</u>	kyjov@bdc.cz	
<u>Liberec</u>	liberec@bdc.cz	www.bdc.cz/liberec
<u>Nymburk</u>	nymburk@bdc.cz	
<u>Olomouc</u>	olomouc@bdc.cz	www.bdc.cz/olomouc
<u>Opava</u>	opava@bdc.cz	
<u>Ostrava</u>	ostrava@bdc.cz	www.bdc.cz/ostrava
<u>Pardubice</u>	pardubice@bdc.cz	
<u>Písek</u>	pisek@bdc.cz	
<u>Plzeň</u>	plzen@bdc.cz	www.bdc.cz/plzen
<u>Praha</u>	paha@bdc.cz	www.bdc.cz/paha
<u>Prachatice</u>	prachatice@bdc.cz	
<u>Prerov</u>	prerov@bdc.cz	www.bdc.cz/prerov
<u>Příbram</u>	pribram@bdc.cz	
<u>Rožnov pod Radhoštěm</u>	roznov@bdc.cz	
<u>Semily</u>	semily@bdc.cz	www.bdc.cz/semily
<u>Šumperk</u>	sumperk@bdc.cz	
<u>Tábor</u>	tabor@bdc.cz	
<u>Těnovice u Plzně (meditační a retreatové centrum)</u>	tenovice@bdc.cz	www.tenovice.cz

<u>Teplíce</u>	teplice@bdc.cz	
<u>Troják (meditační a retreatové centrum)</u>	trojak@bdc.cz	www.bdc.cz/trojak
<u>Trutnov</u>	trutnov@bdc.cz	www.bdc.cz/trutnov
<u>Týn nad Vltavou</u>	tyn-nad-vltavou@bdc.cz	
<u>Uherské Hradiště</u>	uherskehradiste@bdc.cz	
<u>Ústí nad Labem</u>	usti-nad-labem@bdc.cz	
<u>Vsetín</u>	vsetin@bdc.cz	
<u>Vyhličky u Českých Budějovic</u>	ceskebudejovice-vyhlicky@bdc.cz	www.bks.cz
<u>Vyškov</u>	vyskov@bdc.cz	
<u>Zlín</u>	zlin@bdc.cz	
<u>Znojmo</u>	znojmo@bdc.cz	www.bdc.cz/znojmo
<u>Žďár nad Sázavou</u>	zdar-nad-sazavou@bdc.cz	

Seznam center p e jat z webových stránek společ nosti.¹⁰¹

P íloha . 4

ást internetové komunikace s úst ední postavou Agámické školy USRHS - PHA Rasa Ravim.

Praktická stránka portálu tantrajoga.cz se "uskute uje" v rámci Agámické školy, kterou vedu. Veškeré ve ejnosti p ístupné info najdete na <http://agamicka-skola.usrhs-pha.net>

Pro neustálou profanaci Tantry lidmi na Západ bude tantrajoga.cz p esunuta na siddhaika.cz (p esun jsem bohužel nestihl p ed odletem do jižní Indie, kde nyní jsem).

Protože je tantra na Západ ásto (skoro vždy) jen orientální nálepkou pro sex a a koliv samotné tantry to tak ne iní, nerozd lují, je však naprosto d ležitě rozlišovat 3 základní "verze" tzv. Tantry:

1, nízká tantra - veškeré techniky vedoucí k smyslovému uspokojení, v tšinou znamenající sexuální rozkoš (pseudoextáze), tyto sm ry sice mluví (a jen mluví) o (pseudo)duchovním cíli (Šiva-Šakti), ale skutek utek.

¹⁰¹ http://bdc.cz/index.php?option=com_moskool&Itemid=115

2, střední tantra - předpokládá znalost manter a janter, práce s dechem a vytrvalost v provádění (rituálního) úkonu rovnající se někdy složitějším meditacím, je to magie a jako taková má cíle ryze egocentrické.

3, vysoká tantra - pracuje se složitým mikrokosmickým zapojením člověka, k vysoké tantrické nevede žádný víkendový seminář pouze roky tvrdé jogické práce, cílem vysoké tantry nemohou být žádné dočasné "extáze" ani "prožitky", pouze cíl Nejvyšší.

Příloha . 5

Rozhovor s Alicí Buehler meditační instruktorkou a kontaktní osobou centra Šambhala Česká republika

-Mohla byste mi říci nějaké obecné informace o skupině Šambhala?

Kolik má asi členů? Kdo jí vede? Kolik má center?

-Šambhala je vlastně mezinárodní organizace, sídlo takového centra našeho současného učitele je v Halifaxu v Kanadě a jinak po celém světě jsou centra v Evropě, USA, Kanadě, Mexiku, Jižní Americe, ale i v Asii například v Singapuru. Zakladatelem, který přinesl toto učení z Tibetu je Trungpa rinpoche, ten opustil Tibet a odešel přes Velkou Británii, Kanadu do USA, kde přišel a je to vlastně jeho syn, kdo je jeho pokračovatelem.

V České republice jsou v současnosti taková tři ustavená místa, kde se praktikuje nejen oficiálně, pak jsou různí jednotlivci, kteří také praktikují. Takže Praha to je centrum, pak je Jablonec, kde to všechno u nás začalo a Brno a pak je třeba docela aktivní Vyškov a pak jsou takové ty menší místa, které budou asi také za čase. To je docela zajímavé tak v Jablonci tam to začalo ještě před politickými změnami v roce 1989, jeden pán Tony Machander se svou ženou získal knihu právě Trungpa rinpocheho ta ho zaujala, a tak kontaktovali lidi ze Západu a už asi v letech 1988 jeli na první program a potom, když se to tak trochu změnilo tak mnoho učitelů a pokračovatelů

praktikujících jezdilo sem a organizovali tady různé programy, a tak lidem byla možnost se to zažít u nás...

Něco bychom mohli rozvést...

-Kdy vzniklo toto centrum (Praha) a kolik lidí se zde pravidelně schází?

-Tak nejdříve jsme se scházeli v takových provizorních prostorách, o ty jsme kvůli povodním přišli, a tak jsme si pronajali toto místo, no a to teď budou čtyři roky. A těch lidí, co to tu chtějí tak nějak podporovat a praktikovat hlouběji, tak těch je kolem třiceti a je pár takových těch osobních, kteří praktikují sami nebo jsou z nějakého jiného místa a dojíždí jen na ty které víkendové programy a pak je spousta takových, kteří přijdou jen na nějaký program.

-Mohla byste mi něco říci stručně o učeních Shambhaly? Z čeho se skládá? Co v sobě kombinuje?

-Tak Shambhala tam je nějak těch vrstev... tak ten mýtus o bájně zemi, to je pro nás důležité ten obsah toho, že tam žil král, který chtěl praktikovat a byl inspirován učením a zároveň měl závazek, že byl král a nemohl se na to vykašlat a jít do kláštera a tak šel za Buddhou a chtěl tyto dvě věci spojit a dostal učení, která mohl používat v běžném životě a to se pak rozšířilo po celé zemi. A ten příběh říká, že každý bez ohledu na to jaké je rasy, profese, dokonce i náboženství mohl dosáhnout osvícení nebo pro buzení jak tomu, kdo říká. Jeden ten názor je, že ta celá země jakoby zmizela z toho pohledu, že není v této dimenzi, v které se obvykle díváme, ale pro nás to není nějak důležité, zkoumat to nějak historicky. Ale ten ideál toho, že je možné žít život v této společnosti, zajímat se o to, co je tady a zároveň to vše používat jako podmínku toho učení... toto učení právě obdržel Trungpa rinpoche s tím, že je to učení pro tuto dobu.

...tak to je taková ta větev Shambhaly, která ale není přímo tibetská nebo že by přišla nějak ze Západu, ale každý bez ohledu na to jestli je buddhistou

nebo jím chce být nebo nechce mít s náboženstvím nic společného, mluví o těchto univerzálních principech, které mu brání v plnosti, jak je využít a s tím souvisí právě to učení Šambhaly. A tzv. bojovník nebo spíše ideál bojovníka, bojovník je paradoxně ten, který zachází se svojí vlastní agresí, zkoumá ji a nebojí se být sám sebou. Takže to je takový ten ideál tohle a pak jsou taková ta klasická buddhistická učení. V zásadě to jsou takové dva proudy, které se navzájem vyživují. Pokud to bere přes obě strany pak zjistí, že bych chtěl jít více buddhistickou cestou nebo naopak.

-Mohla byste mi říci něco o praxi, která se tady provádí?

-Tak úterky to je asi hlavní z toho týdne, od sedmi hodin se sejdeme, předtím je možnost pro ty, co jsou zde poprvé, dostat instrukce. Dozví se, co je meditační praxe a to důležité je, že je to ústní tradice, je předávána ústně, což je mnohem lepší než jen psaní a důležité je také kontakt s lovcem. Poté dvanáct odbouchá za átek a lidé dopijí čaj, jdou dovnitř a to se potom můžeme jít podívat. Nejdříve sedíme asi dvacet, poté je meditace v chůzi, pak se zase sedí, celkem třikrát dvacet minut v sedě a třikrát chůze. Potom je nějaká diskuse, lidé se na něco ptají nebo se něco ptají a na začátku a na konci jsou krátké recitace.

-Jak vypadá denní praxe nebo jak často se praktikuje?

- No to je dobrá otázka, to je různé. Doporučuje se začít s átkou, aby byl lovcem schopný najít si pravidelně nějaký čas a že je lepší třeba pět minut dvakrát denně než 30 minut jednou týdně. Ale každý, jak má ten svůj život tak záleží na tom, jak mu to dovolí okolnosti.

- Je nějaká poplava jak působena praxe a učení západnímu lovcem nebo jinému kulturnímu prostředí?

- No to je trochu složité... dležitě v tomto je, že Trungpa rinpoche studoval v Oxfordu a naučil se anglicky, byl prvním z tibetských lam, který byl schopen hovořit perfektně a zároveň znal západní vědy jako psychologii a spoustu věcí z toho našeho světa a on to už byl schopen přenést do těchto termínů jako jsme zvyklí, takže to už mohlo jít přímo k zdejšími lidem. A když Šambhale to mi připadne, že je univerzální mimo západní i východní. Je to vyložený zážitek toho určitého člověka.

- Na jaké východní tradice skupina Shambhala navazuje a v čem je ta návaznost?

-Tak hlavně Trungpa rinpoche je držitelem učení obou těchto hlavních škol tibetského buddhismu - Nyingma a Karma Kagju....

V tomto okamžiku byl náš rozhovor přerušen praktikujícími, kteří se začali scházet na meditaci. Dále mi podány instrukce k meditaci a mohl jsem zhlédnout, jak probíhá pravidelné setkání praktikujících skupiny.

Příloha . 6

Rozhovor s Radkem Zamrazilem kontaktní osobou a členem Karma Dargye Ling, který probíhal elektronickou poštou.

Dobrý den, omlouvám se za poněkud stručnou odpověď. Snad bude dostatečně ujasněná. S pozdravem radka zamrazil

-Jak byste charakterizoval učení Karma Dargye Ling (na jakou tradici navazuje)

KDL je skupina tibetského buddhismu, hlásící se ke škole Karma Kagju, Jeho Svátost 17tý Gjalwa Karmapa Trinle Thajé Dordžé. Pro více o historii Karma Kagju najdete na stránkách:

http://www.karma-kagyu.org/history_kag_lineage/index.htm

<http://www.dhagpo-kagyu.org>

- a co Vás na něm zaujalo natolik, že jste si jej vybral mezi dnes dostupnou záplavou jiných cest?

Nejdříve jsem získal základní informace z dostupných knih. Zúčastnil jsem se kurzu po předání skupinou KDL, kde mě zaujala nauka vykládaná Lamou Drimem a meditace, poté jsem se zúčastnil dalších kurzů. A v posledních dvou letech jsem se zapojil do činnosti skupiny aktivněji.

-Mohli byste mi stručně popsat jaké jsou aktivity Karma Dargye Ling a kolik lidí sdružuje?

KDL je malá skupina praktikujících. v současné době má +/- 10 členů. Hlavní aktivity skupiny jsou směřovány k předání kurzů, kde pozvaní učitelé, vykládají dharmu a učí technice meditace. Pro zájemce probíhá výuka tibetštiny. Samozřejmě probíhají pravidelné pondělní meditace a víkendová setkání v buddhistickém centru Lotus.

-Jak vypadá denní praxe členů Karma Dargye Ling?

Denní praxe členů je rozdílná. Záleží na úsilí a možnostech a jednotlivých meditačních praxích, které jednotliví členové mají. Skupina nemá společný jednotný plán meditačních cvičení.

-Mohli byste mi říci něco o pravidelných setkáních v centru Lotus?

Pravidelná setkání se konají každé pondělí. Začíná se vždy v 19 hodin meditací šine a poté v 19.30 praxí chenrezig (a valokitešvara).

-Je nějak (popřípadě jak) učení nebo praxe Vaší skupiny upraveno pro západního člověka nebo jiné kulturní prostředí než, v kterém má své

ko eny?

Tuto otázku nedokáži dost dobře posoudit, protože jsem nikdy nebyl v Tibetu a neopustil hranice Evropy.. ani nejsem schopen posoudit, co všechno je tibetské, co indické a co bylo, bylo-li upraveno pro západní kulturu. Principy fungování mysli a metody, jak s myslí pracovat považuji za univerzální. Co se týká skupiny KDL skupinová praxe je převážně recitována v tibetštině, ale není to pravidlem, vždy záleží na domluvě praktikujících. Co se týká domácí praxe, záleží jenom na praktikujícím jaký jazyk používá. Já osobně preferuji recitaci v tibetštině. Samozřejmě se znalosti textu. Z mé vlastní zkušenosti to považuji za velmi praktickou věc, protože to umožňuje zúčastnit se meditace s učiteli i ostatními praktikujícími z celého světa.